Ніва

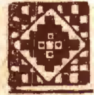 БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК 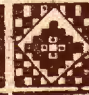

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 45 (819) ГОД XVI БЕЛАСТОК 7 ЛІСТАПАДА 1971 г. ЦАНА 60 гр.

ЗЫХОДЗЯЧЫ З ДЫРЭКТЫЎ ПАРТЫІ

ГАСПАДАР — ГЭТА ПРАФЕСІЯ

Мы любім рэкорды. Яны нас захапляюць і хвалююць. Прыпамінаецца вось тэлевізійны рэпартаж. Дырэктары некаторых дзяржаўных гаспадарак сцвярджалі, што дабіліся яны па 40 — 50 і больш цэнтнераў збожжа з аднаго гектара, а нават, як заявіў адзін з іх, яго мэта 100 цэнтнераў з га! Здаралася такое штосьці і ў нас, на Беласточчыне. Два гады таму назад 42 цэнтнеры з аднаго гектара ячменю намалаціў адзін з гаспадароў у Дубічах Царкоўных, нядаўна на старонках «Нівы» мы зноў чыталі пра рэкордны ўраджай — 50 цэнтнераў з 1 га!

Гэта аднак толькі рэкорды. Апетыты ваяводскіх улад у Беластоку, якія кіруюць сельскай гаспадаркай, пакуль што высока не сягалі. Яны хвалююцца за тое, каб на працягу цяперашняй пяцігодкі дабіцца на Беласточчыне сярэдняга ўраджаю на ўзроўні 22—25 цэнтнераў з аднаго гектара. Вось мэта. Яна далёкая ад агульнадзяржаўных і ваяводскіх рэкордаў, аднак яе вызначае не вельмі пацяшальны вопыт гаспадарання ў мінулых гадах. Задоўга і сярод сялян, і сярод установ, кіруючых сельскай гаспадаркай, закаранялася ўпэўненасць, што «гаспадарамі на гектарах» можа быць абы-хто — найчасцей той, каму па нейкай прычыне не ўдалося вырвацца з вёскі, каб асяліцца ў горадзе і стаць на месячную зарплату. Такім чынам звыш 15 тысяч гаспадарак, якіх плошча складае амаль 124 тысячы гектараў, ужо цяпер застаецца ў Беластоцкім ваяводстве без натуральных нашчадкаў. Найбольш іх, на жаль, у паўднёва-ўсходніх паветах: у Беластоцкім — 1830 і 20 тыс. га, Бельскім — 1634 і 12 тыс. га, Гайнаўскім — 1791 і 12,5 тыс. га, Сямяціцкім — 1363 і 12,7 тыс. га, Сакольскім — 1700 і 12 тыс. га.

На гэтых гаспадарках асталіся сяляне, якія ўжо закончылі 60-ты год жыцця. Трудна спадзявацца ад іх навейшых, выпрацаваных навукай метадаў гаспадарання. А без гэтых метадаў, без прагрэсу ў сельскагаспадарчай вытворчасці няма што думаць, каб гаспадары на Беласточчыне дабіліся нават гэтага, не рэкорднага 20—25-цэнтнеравага ўраджаю, які плануюць улады.

(Працяг на стар. 4)

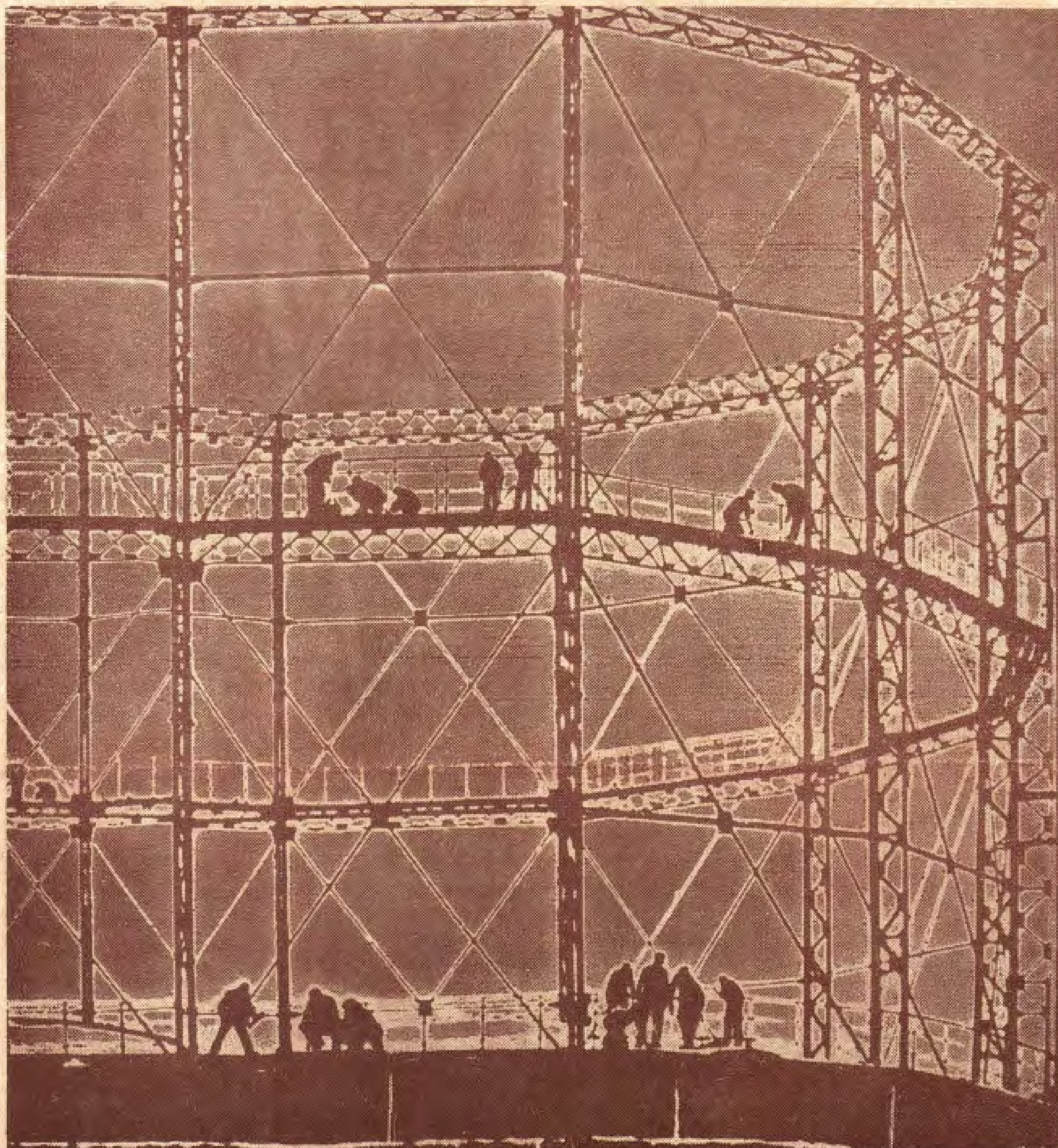

Беларускі арнамент. *Фота: В. Барановскі.*

БГКТ ХРОНІКА

■ 20 кастрычніка адбылася сустрэча сакратара ГП Янкі Зенюка і старшыні бельскага аддзела Аляксея Карпюка з харавым калектывам. Арганізацыйны кіраўнік хору Васіль Антыпюк, Уладзімір Раеўскі і іншыя прадставілі праблемы харавых самадзейнікаў. Асабліва вялікія цяжкасці ў Бельску выклікае арганізацыя транспарту на выезды з канцэртамі. А калі харавы калектыў не выступае, дык належна і не развіваецца.

■ 22 кастрычніка старшыню і сакратара ГП БГКТ Міхася Хмялеўскага і Янку Зенюка прыняў сакратар прапаганды ваяводскага камітэта ПАРП у Беластоку Уладзіслаў Юшкевіч. Прадстаўнікі ГП паінфармавалі сакратара аб дзейнасці беларускага таварыства і аб яго напрамках працы перад VI з'ездам ПАРП. Таварыш Ул. Юшкевіч праявіў вялікае зацікаўленне працай БГКТ і запэўніў, што ваяводскі камітэт партыі і ён асабіста заўсёды будуць дапамагаць нашай арганізацыі ў вырашэнні ўсіх праблем.

■ Гурток БГКТ у Бялявічах (Беластоцкі павет) ужо даўно аплаціў складчыны за 1971 год. Зараз рыхтуецца ён да справаздачна-выбарнага сходу. (мс)

ДЛЯ ДАБРА ДРУЖБЫ І АДЗІНСТВА

Хто з варшавян не ведае прыгожага палацыка на вуліцы Фоксаль, 10. Тут у эстэтычных, па-сучаснаму абсталяваных залах можна сустрэцца з выдатнымі людзьмі з Савецкага Саюза, праслухаць даклад аб дасягненнях савецкай навукі, эканомікі, культуры СССР, наведаць выстаўку прац савецкіх мастакоў, паглядзець добры фільм, пабываць на канцэрце савецкіх артыстаў, у добра ўкамплектаванай бібліятэцы пазычыць кнігу на мове любой з савецкіх рэспублік, выпіць у кавярні чай, напараны па-руску, адведаць зярністай слаўнай ікры і з'есці плоў па-татарску ці шашлык па-грузінску. І ўсюды вы сустракаецеся з сардэчнай ветлівасцю савецкіх людзей, якія тут працуюць. Словам, на Фоксаль, 10 у Варшаве знаходзіцца маленькая часцінка вялікага Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Дом савецкай культуры ў Варшаве, бо аб ім ідзе гаворка, быў арганізаваны ў канцы 1962 года Саюзам савецкіх таварыстваў дружбы і Таварыствам савецка-польскай дружбы па просьбе Таварыства польска-савецкай дружбы, польскіх грамадскіх арганізацый. Ён з'яўляецца замежнай установай, падначаленай Таварыству савецка-польскай дружбы, і як усё Таварыства савецка-польскай дружбы, так і яго Дом савецкай культуры ў Варшаве, сваю працу прысвячае садзейнічанню далейшаму развіццю і ўмацаванню брацкай дружбы і ўсебаковаму супрацоўніцтву паміж савецкімі і польскім народамі, абмену вопытам у сацыялістычным будаўніцтве СССР і ПНР, развіццю савецка-польскіх культурных сувязей, азнаямленню польскага грамадства з жыццём савецкіх народаў.

Дырэктар Дома савецкай культуры тав. Яўген Шыла інфармуе, што цяпер у СССР Таварыства савецка-польскай дружбы налічвае звыш 130 аддзелаў, якія аб'ядноўваюць больш трох тысяч калектыўных членаў у Беларускай, Украінскай, Грузінскай, Армянскай, Літоўскай і іншых савецкіх рэспубліках і многіх абласцях РСФСР. У Беларускай ССР, напрыклад, дзейнічае звыш 30 абласных, гарадскіх і раённых аддзелаў ТСПД.

Дом савецкай культуры ў Варшаве штодзень супрацоўнічае з Таварыствам польска-савецкай дружбы і іншымі арганізацыямі ў Польшчы не толькі ў сталіцы, але ва ўсіх ваяводствах

(Працяг на стар. 4)

Сустрэча з актывам Таварыства польска-савецкай дружбы варшаўскага гарадского раёна Прага-Поўнач. Выступленне ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці дома культуры на Брудне.

Фота: М. Петшаковскі

◆Падзеі ◆Здарэнні ◆Факты ◆Каментарыі ◆Весткі

СВЕТ

КІТАЙ — ЧЛЕН ААН

Генеральная Асамблея ААН прыняла 26 кастрычніка г.г. рэзалюцыю, якая аднаўляе законныя правы Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Гэтая ж рэзалюцыя прадугледжвае выдаленне з ААН і ўсіх яе органаў прадстаўнікоў чанкайшысцкага рэжыму.

Прыняццю гэтай рэзалюцыі праціўдзейнічалі Злучаныя Штаты, якія настойвалі на захаванне месца для чанкайшыстаў.

СУСТРЭЧЫ Ў ПАРЫЖЫ

Сустрэчы, якія правёў Леанід Брэжнеў з Жоржам Пампіду, знайшлі вялікае зацікаўленне на цэлым свеце.

У ходзе гутарак Л. Брэжнеў інфармаваў Прэзідэнта аб унутраным становішчы і эканамічным развіцці СССР, аб яго знешнепалітычнай дзейнасці. Ж. Пампіду інфармаваў Л. Брэжнева аб развіцці Францыі і аб элементах яе знешняй палітыкі. Пры гэтым было канстатавана, што для развіцця Савецкага Саюза і Францыі вялікае значэнне мае эканамічнае, навукова-тэхнічнае і культурнае супрацоўніцтва паміж дзвюма краінамі.

У ліку міжнародных пытанняў былі разгледжаны некаторыя праблемы, якія датычаць Еўропы і еўрапейскай бяспекі. Пры гэтым выявіўся агульны пункт гледжання, які адлюстроўвае інтарэсы савецкага і французскага народаў.

НОВАЕ ПАГАДНЕННЕ

У сталіцы Францыі падпісана пагадненне аб развіцці эканамічнага, тэхнічнага і прамысловага супрацоўніцтва паміж урадамі СССР і Францыі. Пагадненне заключана на 10 гадоў.

У пагадненні названы канкрэтныя галіны, у якіх намячаецца расшырыць супрацоўніцтва Савецкага Саюза і Францыі ў першую чаргу. Гэта, у прыватнасці, аўтамабільная і трактарная прамысловасць, станкабудаванне, будаўніцтва суднаў, выпрацоўка электраэнергіі, вытворчасць дакладных станкоў, электронавылічальнай тэхнікі, сувязь, металургія, здабыча нафты і газу, вугальная прамысловасць, горнарудная, лясная, хімічная, лёгкая прамысловасць — усе тыя галіны, у якіх ёсць перспектывы спрыяльнага развіцця супрацоўніцтва з улікам рэсурсаў і магчымасцей кожнай краіны.

ДАДАТКОВАЯ ПАКУПКА

Прадстаўнікі Польшчы ў Берліне ў апошнім часе падпісалі дагаворанасць з адпаведнымі прадпрыемствамі ГДР на дадатковую пастаўку ў Польшчу, яшчэ ў гэтым годзе, 1338 легкавых аўтамабіляў Вартбург дэ люкс і стандарт.

Агулам у гэтым годзе з ГДР закупім 17.792 легкавыя машыны, з чаго 10.602 — гэта Трабанты, 7.190 — Вартбургі. Гэта найбольшая гадавая пастаўка легкавых аўтамабіляў з ГДР у Польшчу.

Зроблены першыя пакупкі ў Берліне на 1972 год. Гандлёвыя ўмовы прадбачваюць пакуль што пастаўку 3000 Вартбургаў і 2000 Трабантаў.

З Польшчы ў ГДР пастаўлена 4.500 Польскіх фіятаў — 125 П у гэтым годзе, а ў наступным вышлем іх 5000 штук. А. К.

БССР

НАПЯРЭДАДНІ СВЯТА

Беларуская ССР, як і ўся краіна Саветаў, павышаным рытмам стваральнай працы сустракае 54-ую гадавіну Вялікага Кастрычніка. Прырост прамысловай вытворчасці за 9 месяцаў 1971 года ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года склаў на прадпрыемствах Беларусі 12 працэнтаў, а прадукцыйнасць працы павысілася на 8 працэнтаў. Трэба ведаць, што гэта высокія лічбы. Рабочыя і земляробы спаборнічаюць за датэрміновае выкананне заданняў і абавязацельстваў першага года 9-ай пяцігодкі. Паводле апошніх паведамленняў Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення БССР работнікі прамысловасці Беларускай ССР датэрмінова, 27 кастрычніка, завяршылі выкананне плана 10-ці месяцаў па рэалізацыі прадукцыі і вытворчасці важнейшых відаў вырабаў.

ГОСЦІ З РУМЫНІІ І ЧЭХАСЛАВАКІІ

3 дні гасціла ў Мінску дэлегацыя партыйных работнікаў румынскай камуністычнай партыі. Румынскія таварышы вывучалі вопыт партыйнага кіравання ў галіне арганізацыі вытворчасці на прамысловых прадпрыемствах і ў будаўніцтве.

У БССР пабывала таксама (24—27 кастрычніка) група работнікаў дзяржаўных органаў Чэшскай і Славацкай сацыялістычных рэспублік. Госці агледзелі выдатныя мясціны беларускай сталіцы, пабывалі на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі БССР і зрабілі паездку па некаторых раёнах рэспублікі.

ЯСІР АРАФАТ — У БРЭСЦЕ

Агенцтва БЕЛТА паведамляе з Брэста, што дэлегацыя палесцінскага руху супраціўлення на чале са старшынёй выканаўчага камітэта Арганізацыі вызвалення Палесціны Ясірам Арафатам, якая па запрашэнню Савецкага камітэта салідарнасці краін Азіі і Афрыкі прыбыла ў СССР, 24 кастрычніка наведала горад Брэст. Арабскія патрыёты агледзелі велічны мемарыял «Брэсцкая крэпасць — герой», усклалі кветкі ля Вечнага агню, а Ясір Арафат у кнізе ганаровых наведвальнікаў між іншым напісаў: «Брэсцкая крэпасць з'яўляецца гістарычнай школай гераізму і мужнасці для ўсіх пакаленняў...»

СЯРОД КНІГ

Выйшла з друку чарговая кніга шматтомнага акадэмічнага выдання беларускага фальклору — «Радзінная паэзія». Тут сабрана і ўпершыню ў беларускай фальклярыстыцы класіфікавана велізарная колькасць самабытных твораў. Кніжку выдала «Навука і тэхніка».

ТЭЛЕФЕСТЫВАЛЬ

У Беларусі праходзіць рэспубліканскі тэлефестываль народнай творчасці, прысвечаны 50-годдзю ўтварэння Савецкага Саюза. Кожная вобласць рыхтуе канцэрт. Лепшыя нумары складуць канцэрт ад БССР, які будзе перадавацца па Цэнтральным тэлебачанні. (вр)

ПОЛЬШЧА

З ВЫСТУПЛЕННЯ ПРЭМ'ЕРА П. ЯРАШЭВІЧА

На пленарным пасяджэнні Сейма ПНР прэм'ер Пётр Ярашэвіч склаў справаздачу з рэалізацыі плана і бюджэту за 1971 год. Адзначыў ён, што наша нацыянальная гаспадарка развіваецца дынамічна і гарманійна. Паспяховае выкананне прынцыпаў VIII пленума ЦК ПАРП дазволіла лепш абяспечыць запатрабаванне грамадства, а дзякуючы гэтаму палепшыліся ўмовы жыцця ўсіх працоўных. Ужо зараз наглядаецца значны ўзрост даходаў людзей, перш за ўсё сялян і тых, што мелі дагэтуль найменшыя зарплаты. Папраўіліся ўмовы працы, аховы здароўя і адпачынку польскага грамадства. Разглядаецца праблема адносна страхавання сялян і сялянскіх сем'яў. За мінулыя дзесяць месяцаў гэтага года створаны дадатковыя месцы працы, перш за ўсё для моладзі. Асаблівая ўвага прысвячаецца таксама пабудове жылых дамоў. Варта адзначыць, што ў гэтым годзе даходы людзей узраслі да 55 мільярдаў злотых, гэта значыць на 10 працэнтаў у супастаўленні з даходамі ў мінулым годзе.

Разам з ростам даходаў людзей адпаведна павялічана колькасць тавараў на рынку, а таксама асартымент паслуг. У гэтым годзе на рынку было больш тавараў на агульную суму 42,5 мільярдаў злотых, чымсьці ў мінулым годзе. Спажывецкіх тавараў павялічылася на суму 18 мільярдаў злотых. Мяса і мясных вырабаў дастаўлена на рынак на 10 працэнтаў больш, чымсьці ў 1970 годзе. Задавальняючай справай з'яўляецца факт шпаркага ўзросту ў галіне гадоўлі свіней. Колькасць іх павялічылася зараз на 15 мільёнаў штук. У далейшым неабходна зрабіць усе намаганні, каб не дайшло да змяншэння пагалоўя свіней, нягледзячы на сёлеташні неўраджай кармавых.

— Наша краіна, — сказаў прэм'ер Пётр Ярашэвіч, — мае падставы да як найлепшага развіцця. Замацоўваецца клімат творчай працы. Шматлікія абавязацельствы працы грамадскім чынам і іх паспяховая рэалізацыя найлепш сведчаць аб адабрэнні палітыкі новага ўрада і новага кіраўніцтва партыі.

ЗМЕНЫ Ў СКЛАДЗЕ ЎРАДА

Прэм'ер запрапанаваў адклікаць з займаваных пасад міністра культуры і мастацтва Люцыяна Матыку, міністра справядлівасці Станіслава Вальчака і міністра хімічнай прамысловасці Эдварда Заваду. Адначасова назначыў намесніка прэм'ера Мечыслава Ягельскага на пасаду старшыні камісіі планавання пры Радзе Міністраў (з захаваннем пасады віцэ-прэм'ера), Ю. Альшэўскага на пасаду міністра хімічнай прамысловасці і праф. Уладзіміра Бэрутовіча — на пасаду міністра справядлівасці.

9 МІЛЬЯРДАЎ ЗЛОТЫХ

На працягу 9 месяцаў гэтага года прададзена трактараў і камплектаў прычэпных машын на суму больш 9 мільярдаў злотых. Значную колькасць новых машын купілі сельскагаспадарчыя гурткі, якія на пакупку іх выдалі са сваіх фондаў 3940 мільёнаў злотых. Усіх трактараў прададзена ў гэтым годзе 19410 штук. (яц)

ВАЯВОДСТВА

ПАРТКАНФЕРЭНЦЫІ

У мінулым тыдні адбыліся чарговыя партыйныя канферэнцыі — гарадская ў Беластоку, павятовыя ў Алецку, Ломжы, Бельску, Сямяцічах і Высокамазавецку.

У працы гарадской партканферэнцыі ўдзельнічаў міністр замежных спраў ПНР Стэфан Ендрыхоўскі.

З дакладам аб выкананні заданняў гарадской партарганізацыі ў перадз'ездаўскай кампаніі выступіў I сакратар гаркома Ю. Трусевіч. Потым дэлегаты сабраліся ў пяці спецыялістычных калектывах і правялі дыскусію, уносячы шэраг канкрэтных прапаноў.

Гарадская і павятовыя канферэнцыі выбралі дэлегатаў на ваяводскую партканферэнцыю, якая адбудзецца ў палове лістапада.

У СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРЦЫ

На днях адбылася нарада прадстаўнікоў бранжавых аб'яднанняў сельскагаспадарчых гурткоў з партыйнымі ўладамі ваяводства і праўленнем ВЗКР. Бранжавыя аб'яднанні сельгасгурткоў аб'ядноўваюць большую частку сялян. Як правіла, гэта сяляне, якія ўвялі ў сваёй гаспадарцы выразны профіль спецыялізацыю. Іменна гэтыя сяляне будуць мець найбольшы ўдзел у выкананні задач, пастаўленых перад сельскай гаспадаркай дырэктывамі да VI з'езда партыі.

На нарадзе гаварылася аб умовах яшчэ большай спецыялізацыі і аб існуючых цяжкасцях у сельскай гаспадарцы.

АБ ПГР-АХ

Аб павышэнні ролі ПГР-аў, аб загаспадараванні зямлі з дзяржаўнага фонду, аб паляпшэнні сацыяльна-бытавых умоў рабочых і наогул аб заданнях ПГР-аў у гэтай пяцігодцы гаварылася на пасяджэнні бюро камітэта па справах сельскай гаспадаркі. У 1971—75 гадах беластоцкія ПГР-ы атрымаюць 513 млн. злотых на механізацыю. Значна большая ўвага будзе звернута на гэтак званую малую механізацыю — механізацыю ў жывёлагадоўлі. Неабходна прааналізаваць профіль некаторых гаспадарак, каб ён быў адпаведны з натуральнымі умовамі асяроддзя. Больш увагі таксама трэба звярнуць на рэнтоўнасць прадукцыі.

Бюро па справах сельскай гаспадаркі ўнесла прапановы аб апрацоўцы канцэпцыйнага плана развіцця беластоцкай сельскай гаспадаркі і прадстаўленні яго цэнтральным уладам.

СХОД У ГЕАДЭЗІСТАЎ

Справы далейшага развіцця нашай сельскай гаспадаркі былі тэмай партыйнага сходу ў ваяводскім бюро геадэзіі. Вядома, што справа камасацыі і спалучэння зямлі з дзяржаўнага фонду мае ў нашым ваяводстве велізарнае значэнне. У мінулай пяцігодцы была зроблена камасацыя ў 171 вёсцы і было спалучана 124 тыс. га зямлі з дзяржфонду. У гэтай пяцігодцы трэба спалучыць 154 тыс. гектараў. На сходзе гаварылася аб больш цесным супрацоўніцтве геадэзістаў з вясковым актывам.

ГОСЦЬ З ГДР

26 кастрычніка ў Дуброве пабываў I сакратар пасольства ГДР у Польшчы Герхард Ройтэр. Ён сустрэўся там з актывам ПК ФАН, а таксама з моладдзю агульнаадукацыйнага ліцэя. (яч)

Niedziela, 7. XI

7.45 Program dnia. 7.50 Parada wojskowa i manifestacja z Placu Czerwonego w Moskwie z okazji rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej. 9.15 Klub Śmiałych. 10.10 „Kanada" cz. I — rep. („W cztery świata strony"). 11.00 Sprawozdanie z II połowy meczu piłki nożnej o Mistrzostwo I ligi: Legia — Polonia (Bytom). 11.45 Dziennik. 12.00 Sprawozdanie z II połowy meczu piłki nożnej o Mistrzostwo I ligi: Szombierki — Zagłębie. 13.35 „Przemiany". 14.05 „Las polski jesienią". 14.25 „W obiektywie". 14.55 Dla dzieci: „Dzieci ludziom pracy". 16.00 Ludowa epopea — poszukiwanie załogi Italii" — film dok. radz. 17.00 „Beskidy" („Z ludowej szkatuły"). 17.30 „Ech Tania, Tania... czyli stare romanse i nowe piosenki". 18.10 PKF. 18.20 Estrada Literacka. 19.05 Przemówienie Ambasadora ZSRR z okazji Święta Rewolucji Październikowej. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Z piosenką w Szczecinie" — program rozrywkowy. 21.20 Magazyn sportowy. 21.50 „Córeczka" — film TVP.

Poniedziałek, 8. XI

15.20 i 22.40 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Fizyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla dzieci: „Zwierzyniec". 17.25 „Echo stadionu". 18.00 „Bułgarska jesień" — film bułg. 18.25 Transmisja z Jubileuszowego Koncertu tygodnika „Stolica". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: A. Czechow — „Wujaszek Wania". 22.20 Dziennik.

Wtorek 9. XI

10.00 Dla szkół (kl. IV) „Gniezno — pierwsza stolica Polski", 10.20 „Powszednie dni" — film fab. NRD cz. V, 11.55 Dla szkół: (kl. IV lic.) Język polski — Leon Kruczkowski — „Pierwszy dzień wolności", 12.45 i 13.55 Przysposobienie Rolnicze: „Jak powstaje mleko" 15.20 i 22.25 Politechnika TV I roku. Matematyka, 16.25 Program dnia, 16.30 Dziennik, 16.40 „Posłannictwo czy zawód", 17.10 „Oferty", 17.30 Ekran Młodych, 19.20 Dobranoc, 19 30 Dziennik, 20.05 „Powszednie dni" — film fab. NRD cz. V, 21.15 Gra Halina Czerny-Stefańska, 21.35 „8 dni w Warszawie" — rep. film., 22.05 Dziennik.

Środa 10. XI

9.00 Dla szkół: (kl. VII) Chemia — „Wróg metali", 9.30 „Adiutant jego ekscelencji" — film radz. cz. II, 10.55 Dla szkół: (kl. V) Historia — „Ateny złotego wieku", 11.55 Dla szkół: (kl. VIII) Fizyka — „O ładunkach i siłach elektrycznych", 13.40 „Wybieramy zawód", 15.20 i 22.50 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka, 16.25 Program dnia, 16.40 Dla młodych widzów: „Latający Holender", 17.20 PKF, 17.30 „Perspektywy techniki", 18.00 „Sylwetki X Muzy", 18.25 TV Kurier Warszawski, 18.40 „Koncepcje wychowawcze młodych Polaków", 19.20 Dobranoc, 19.30 Dziennik, 20.00 „Adiutant jego ekscelencji" — film radz. cz. II, 21.25 „Światowid", 21.55 „Wawel". 22 30 Dziennik.

Czwartek 11. XI

8.15 Matematyka w szkole: „Problemowe wprowadzenie twierdzeń matematycznych" cz. II, 9.00 Dla szkół: (kl. I lic.) Język polski — Homer „Iliada", 9.55 Dla szkół: (kl. V) Język polski — „Jan Matejko", 13.50 i 14.35 Mechanizacja Rolnictwa: „Układ smarowania silników spalinowych" cz. I, 15.20 i 22.40 Politechnika TV I roku. Chemia, 16.25 Program dnia, 16.30 Dziennik, 16.40 „Ekran z bratkiem", 17.40 Magazyn ITP, 17.55 „Poligon", 18,25 TV Kurier Kielecki, 18.45 „Śpiewa Halina Kunicka", 19 20 Dobranoc, 19.30 Dziennik, 20.00 „Przypominamy, radzimy", 20.10 Teatr Kobra: F. Durbridge — „W biały dzień" odc. I, 21.15 „Mieszkaniowe progi", 21.45 „Błazen" — program muzyczno-baletowy czechosł., 22.20 Dziennik.

Piątek 12. XI

8.00 TV Kurs Rolniczy: „Intensywny opas młodego bydła", 10.00 „Nie ma ucieczki" — film fab. węg., 12.45 Dla szkół: (kl. II-III lic.) Przysposobienie obronne — „Postępowanie ludności w okresie zagrożenia", 15.20 i 22.40 Politechnika TV I roku. Matematyka, 16.25 Program dnia, 16.30 Dziennik, 16.40 „Pora na Telesfora", 17.45 Telereklama, 17.55 „Za kierownicą", 18.25 TV Kurier Mazowiecki, 18.45 „Coś z „Karuzeli", 19.20 Dobranoc, 19.30 Dziennik, 20.05 Film, 20.30 „Kraj", 21.10 Teatr TV: Kalidas — „Siakuntala", 22.20 Dziennik.

Sobota 13. XI

9.00 Dla szkół: (kl. V) Geografia — „Na polach uprawnych Ukrainy", 9.55 Dla szkół: (kl. VII) Zoologia — „Jamochłony", 10.30 „Teoria uwodzenia" — film fab. czechosł., 15.50 Program dnia, 15.55 Program I proponuje, 16.15 Redakcja Szkolna zapowiada, 16.30 Dziennik, 16.40 Dla młodych widzów: „Przedstawienie na arenie", 17.20 „Wydawnictwa proponują", 17.40 „Słonecznicy czyli astronomowie, którzy pracują w dzień" — film USA, 18.05 „Z kamerą wśród zwierząt", 18.35 „Tele-Echo", 19.20 Dobranoc, 19.30 Monitor, 20.20 „Non-Stop" — mag. rozrywkowy, 21.50 Dziennik, Wiadomości sportowe, 22.10 „Teoria uwodzenia" — film fab. czechosł.

Piątek, 5 listopada

8.05 Nowiny. 8.45 Film fab. dla dzieci. 15.00 Nowiny. 16.10 Film. 16.30 Program międzynarodowy. 17.00 Filmy animowane dla dzieci. 17.40 Film fab. 19.00 Czas. 19.30 TV teatr miniatur. 20 40 Teatr komedii. 22.00 Nowiny.

Sobota, 6 listopada

11.15 Szkatułka muzyczna. 11.30 Filmy animowane dla dzieci. 12.00 Film fab. dla dzieci. 13.10 Film animowany. 13.20 Film dokument. 14.55 Uroczysta akademia i koncert świąteczny. Transmisja z kremlowskiego Pałacu Zjazdów. 18.45 Czas. 19.15 Film fab. 20.15 Przy płomyku. 21.30 Nowiny.

Niedziela, 7 listopada

7.50 Defilada na Placu Czerwonym. 8.50 Defilada w Mińsku. 12.10 Film. 13.15 Film. 14.15 Filmy animowane. 14.45 Klub filmowy. 15.45 Koncert. 16.30 Film fab. 17.55 Salut świąteczny. 18.10 Czas. 19.00 Wieczór świąteczny w Ostankino.

БЕЛАВЕЖА

ОРГАН ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 155

Аляксей Русецкі

Днямі на запрашэнне часопіса «Твурчосць» наведаў Польшчу беларускі паэт, намеснік галоўнага рэдактара «Полымя» Аляксей Русецкі.

Аляксей Русецкі (Аляксей Буразялёў) нарадзіўся 4.XII.1912 года. Бацька будучага паэта загінуў на фронце на пачатку I сусветнай вайны. Пасля сканчэння сярэдняй школы Русецкі вучыўся ў ветэрынарным інстытуце ў Маскве.

Ад 1941 да 1947 года Русецкі знаходзіўся ў арміі. Прымаў непасрэдны удзел у барацьбе з Германіяй і Японіяй. Як паэт Русецкі дэбютаваў у 1935 г. Пасля вайны выйшлі ў свет наступныя яго кнігі: «У заўтрашні свет» (1951), «Святло акон тваіх» (1959), «Усход і Захад» (1962), «Яго Вялікасць» (1965), «Служба святла» (1967) і многа іншых.

Тэматычны дыяпазон паэзіі Русецкага вельмі шырокі. Задумваецца ён і над лёсам сучаснага свету і над лёсам чалавека. Захапляецца прыродай і каханнем. Вяртаецца ў свет дзяцінства і стараецца зазірнуць у будучае. Зрэшты, паслухайце некаторыя вершы Русецкага, яны ж скажуць пра аўтара праўду... і толькі праўду.

Алесь Барскі

* ✲ *

Гаснуць зоры ў подыху світання,
і раса з прысад ляціць у твар,
добры час вяртацца са спаткання,
абуджаць дашчаны тратуар!
Самы час цяпер, хоць на гадзіну,
задрамаць у чуйнай цішыні,
сніць вядомы ганак і дзяўчыну,
як цябе і я калісьці сніў.
Гаснуць зоры... Даўнія світанні
быццам зноў вярнуліся да нас;
дык не злуйся, што кінамеханік
зацягнуў да раніцы сеанс.

ЦІШЫНЯ

Мінуў стракаты шумны май;
павольнай хваляй ходзіць жыта,
цямнее луг, цямнее гай,
рачулка дрэмле пад ракітай;
дыміцца хмарка ў вышыні,
трымцяць паветраныя плыні,
раняе гукі ў цішыні
зязюля — наш лясны гадзіннік.
Вакол такі спакой, нібы
настаў вялікі адпачынак,
хоць недзе блізка час касьбы
і недалёка дзесь зажынак.
Але прыціхлая зямля
няспынна млее ўся ў гарэнні...
Так наспяваюць спакваля
здзяйсненні.

НАТХНЕННЕ

Зноў не лістком календара на стол
мой дзень апаў... Я каменю даў працай
сваё цяпло жывое год на сто:
ён дыхае, задумы зноў раяцца.
Упэўніўся — магу тварыць як след,
ад шчасця лёгка думаецца ў ночы,
штурхну акно — бліШчыць вялізны свет,
прыслухаюся — у сэрца мне грукоча.
Як скінулі пагоны, мы — майстры,
мы — творцы ў ім, з упартасцю той простай,
з якою можна долатам раскрыць
у мармуры свайго героя постаць;
знайсці спавіты цемраю ў зярне
зародак новы тых садоў вясёлых,
што некалі і ў нашай старане
пялёсткі поўдня атрасуць на долы,
накіраваць увесь палёт машын
аж па слядах агністых метэораў...
Зрок розуму — яму няма мяжы —
праменіцца ў нязведанае ўчора.
Ад атамных драбніц і да свяціл —
такі прастор — твары, сваё даследуй!
Для шчасця ўсіх бытуе безліч сіл
у родных землях, бездані Сусвету.

* ✲ *

У белым-белым ты ў закутак мой
зайшла і ціхай госцяй пасядзела,
здалася мне чаромхаю лясной,
цяпер табою поўны увесь пакой,
нібы й была чаромхаю ты белай...
I мроіцца мне родны кут лясны
і ты, як госця здаўняе вясны.

* ✲ *

Жвір на следзе тваім,
абляцелае лісцё на следзе,
і хмурынкі з твае стараны,
самалёты і вецер
і палі, дзе блукаў,
пра цябе, непрыкаяны, думаў,
ты зрадніла са мною
пранізлівым сумам.
Ты ж не гэтак магла б
параднiць з маім сэрцам навекі
нават холаду полюс,
пяскі марсіянскіх барханаў,
працягні мне руку
цераз пушчы і рэкі,
каханая!

* ✲ *

Уночы сёння вішні расцвілі,
і раніцою залатыя пчолы
лічылі ўжо сузор'і на галлі,
я слухаў іхні ціхі звон вясёлы.
Мы вішні тыя, любая, з табой
удаль вялі дарогаю калгаснай;
на ёй, калісьці грознай, франтавой,
з юнацтвам мы рассталіся заўчасна.
На ёй мы лёс і хараство зямлі
адстойвалі як звыклыя салдаты,
а сёння ўночы вішні расцвілі,
бялеюць, быццам воблакі прысады.
Мы ціха пройдзем у вячэрні час
услед за песняй каля вішань росных,
былым юнацтвам хай дыхне на нас
дарога наша ў будучыя вёсны.

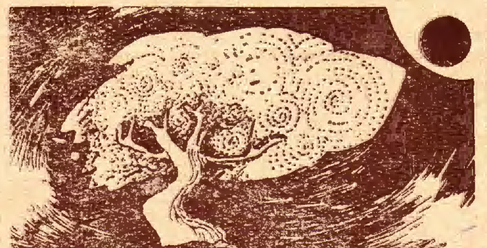

АПОВЕСЦЬ АБ ПАГРОМЕ ЯЦВЯГАЎ

«...Сядзець бы вам каля кастроў,
Не ведаць розні, ані сваркі,
Шукаць для тостаў трапных слоў
I піць за дружбу поўнай чаркай...»

Мімавольна прыходзяць на думку гэтыя словы Юркі Зубрыцкага з яго верша *«На возеры Памора»*, калі чытаем аповесць Рышарда Краські «КУМАТ», якую ў 1971 годзе надрукавала варшаўская Людовая выдавецкая спулдзельня.

Аўтар яе, вядомы на Беласточчыне журналіст, па адукацыі філолаг, асабліва заўзята займаецца даследаваннем мінулага сваёй роднай зямлі.

На гэты раз Рышард Краська пацікавіўся трагічным лёсам яцвягаў, пасля якіх асталіся толькі нешматлікія назвы азёраў, рэк і ўрочышчаў ды рэдкія абломкі іх матэрыяльнай культуры, якія выкопваюць археолагі.

Кім тады быў гэты люд? Найлепш адклікацца да гістарычных крыніц. У пятым томе *«Вялікай усеагульнай энцыклапедыі»* Дзяржаўнага навуковага выдавецтва чытаем: *«Яцвягі — вымерлы пруска-літоўскі люд. (...) Тэрыторыя Яцвежы ў XII—XIII стагоддзях распасціралася між Бебжай на поўначы ды азёрамі Мамры і Снярдвы і ракой Лэнг — на захадзе (...) Асновай утрымання яцвягаў былі: лоўля рыбы, гадоўля свіней, конікаў-тарпанаў, авечак ды земляробства. (...) Пад канец XIII стагоддзя Скоманд аб'яднаў цэлую Яцвежу, аднак было ўжо запозна, каб стварыць самастойную дзяржаву яцвягаў. Пачаўшы ад 1278 года, шматгадовыя напады крыжаносцаў давялі ў 1283 годзе да канчатковага заваявання і ў значнай меры да знішчэння яцвягаў, рэшткі якіх схаваліся на Літву, Русь, Мазоўша, а часткова былі пераселены крыжаносцамі ў Самбію, дзе яцвяжскія вёскі пратрымаліся да палавіны XVI стагоддзя...»*

Гэтую даўгаватую вытрымку з энцыклапедыі —як найбольш аб'ектыўнай і незалежнай крыніцы ведаў — прыводжу тут не без асноў. Хацеў бы асабліва звярнуць увагу на яе апошнія сказы, бо ў аповесці Рышарда Краські справа прадстаўляецца якраз наадварот. Галоўную «заслугу» ў знішчэнні яцвягаў ён прыпісвае не тэўтонскаму ордэну крыжаносцаў, а польскім — перш за ўсё мазавецкаму — плямёнам. А нават больш — знішчэнне гэтага каля 50-тысячнага люду паясняе ён гістарычнай неабходнасцю і дзяржаўнай рацыяй стану тадышняй феадальнай Польшчы.

Вось пад мястэчкам Бранск, там, дзе рэчка Бранка ўліваецца ў раку Нурэц, завязалася — чытаем у аповесці — рашаючая, здрадніцкая, бо бязвыхадная для яцвягаў бітва. *«...Баляслаў не супрацiўляўся загадам маладога палкаводца, пераможца ў сённяшняй бітве. Ён разумеў Лешка. У гэтым кургане ляжаў не толькі адзін Кумат, не толькі яго воі. Цэлую яцвежу тут паклалі. Ужо яна не паўстане пасля гэтага ўдару. (...) Было гэта ў 1264 годзе. А дваццаць год пасля яцвежскі народ, які сябе называў судавітамі, а літвіны ахрысцілі яго дайновамі, перастаў існаваць...»* (ст. 290).

Я не гісторык, дык не буду вырашаць, за кім тут праўда. Хачу спыніцца не на гістарычных, а на літаратурных якасцях аповесці «Кумат».

Па сваёй канструкцыі гэта прыгодніцка-шпіёнскі раман. Жанр у гісторыі літаратуры не новы, сваімі карэннямі сягае бадай што да гістарычных раманаў англійскага пісьменніка Вальтэра Скота. Трэба аднак адзначыць, што Рышард Краська патрапіў умела і творча выкарыстаць гэты вядомы літаратурны жанр для сваіх патрэб. Апісваючы складаныя прыгоды галоўнага героя аповесці, рыцара Добка, які не мечам; а спрытам ваяваў, апавядальнік — аўтар адначасова адлюстроўвае даволі падрабязна жыццё яцвягаў, іх штодзённы быт, іх палітычную, запозненую ў супастаўленні з палякамі, арганізацыю, іх вераванні і звычкі, дае характарыстыку паасобных родавых яцвяжскіх старэйшын, іх узаемных сварак і імкненняў захавання незалежнага існавання. З другога, з польскага боку мы таксама атрымоўваем даволі складаны малюнак феадальнага грамадства, сярод якога на першы план вылучаецца ў аповесці хітры інтрыгант і бязлітасны палітык, мазавецкі вяльможа Збылют. Дзеі разыгрываюцца ў вядомых на Беласточчыне мясцовасцях. Штораз чытаем пра Драгічын, Візну, Свенцк, Брэст, Гонёндз, Нараў, Буг, Белавежскую пушчу... На нашых вачах раскрываюцца тайны ўладання вялікімі масамі людзей, адкрываецца падшэўка палітыкі і эгаізм асобных вяльможаў. Здаецца, што час вярнуўся на сем стагоддзяў, і мы глядзім каляровы фільм аб жыцці нашых пра-пра-прапродкаў на нашай роднай Беласточчыне. Сумны гэта фільм. Ад яго пахне кроўю. I таму, калі канчаем чытаць кніжку Рышарда Краські, зноў хочацца закрычаць: «Сядзець бы вам каля кастроў, не ведаць розні, ані сваркі!» Што ж, гісторыю назад не павернеш.

Яшчэ слова аб мове. Аўтар яе крыху архаізуе, асабліва ў партыях дыялогаў. Гэта мае, мяркую, падкрэсліваць даўнасць, гістарычнасць аповесці. Толькі бяда ў тым, што калі параўняем лексіку і марфалогію моўных помнікаў («Багародзіца», «Святакрыжскія пропаведзі», судовыя прысягі) з таго часу, у якім разыгрываюцца дзеі аповесці, дык аказваецца, што Краськава архаізацыя з'яўляецца толькі аўтарскай фантазіяй. Але трэба ведаць, што аўтар на гэта мае поўнае права.

Віктар Рудчык

Пачатак на стар. 1

ГАСПАДАР — ГЭТА ПРАФЕСІЯ

Таму ў дырэктывах на VI з'езд ПАРП знайшлося месца (пункт 71), каб падкрэсліць, што *«...для развіцця сельскагаспадарчай прадукцыі істотнае значэнне мае пашырэнне ўзроўню сельскагаспадарчай культуры, распаўсюджванне прафесіянальных ведаў сярод гаспадароў і моладзі, якая застаецца на гаспадарках...»*

Значыць, трэба вучыцца. Тым больш, што ў 1975 годзе (ужо не за гарамі) пачне абавязваць пастанова, паводле якой толькі той грамадзянін зможа пераняць ад бацькі ці ад каго іншага гаспадарку, хто мае на гэта прафесіянальную падрыхтоўку — прынамсі на ўзроўні школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі або іншых раўнапраўных курсаў.

Адукацыя сялян на рознага роду курсах праводзілася ў нас ужо даўно. Найчасцей прымала яна характар цыклічных гутарак, якія праводзіліся зімой. Прыязджаў інструктар, сабіралася некалькі сялян, ён адбубніў (а часцей — ад'ікаў) сваю тэму, адштэмпляваў камандзіроўку і на гэтым канчалася. Слабых гаспадароў, якім гэтыя курсы найбольш былі патрэбны, ніхто ніколі на занятках не бачыў. Ды наогул нашы сяляне ўсялякай адной толькі «гутарцы» даверу не даюць. Яны хочуць пабачыць уласнымі вачыма і памацаць уласнымі пальцамі. Таму трэба пахваліць спробы тых арганізатараў сельскагаспадарчай вытворчасці, якія ў апошніх гадах пачалі праводзіць наглядную сельскагаспадарчую адукацыю: замест нецікавых, да нічога не заахвочваючых гутарак — абмяркоўка пад кіраўніцтвам агранома канкрэтных дасягненняў нейкіх гаспадароў — у тых жа гаспадароў на панадворку або ў полі. Дзеля гэтага трэба было б у шырэйшых маштабах выкарыстаць доследы супрацоўнікаў інстытута глебазнаўства, апрацоўкі і ўгнойвання зямлі. Іх на Беласточчыне даволі многа. Асабісты прыклад дзейнічае найлепш. Таму таксама неабходна распаўсюджваць дасягненні тых маладых гаспадароў, якія пасля сярэдняй сельскагаспадарчай школы рашылі застацца на бацькоўскіх або на самастойных гаспадарках. Такім гаспадаром з'яўляецца, для прыкладу, Мікалай Жабінскі з Бацікаў Бліжэйшых у Сямяціцкім павеце. Ён нават пакінуў нядрэнна платную пасаду ў павятовым праўленні ЗМВ. Цяпер паспяхова разводзіць жывёлагадоўлю і завочна вучыцца далей. І Яўгень Тарасюк з хутара Харашчэва, і Рышард Крынскі з Гарноўшчыны — гаспадар, які ўжо дапрацаваўся ўласнага трактара, і многа іншых, пра якіх неаднойчы прыдзецца нам яшчэ расказваць.

Менавіта на іх, на вясковую моладзь, найбольш разлічваюць улады. У дырэктывах таксама знайшло гэта сваё адлюстраванне. «...*Асаблівую ўвагу,* — чытаем там, — *трэба звярнуць на развіццё адукацыі моладзі ў асноўных сельскагаспадарчых школах і ў калектывах сельскагаспадарчай падрыхтоўкі*».

У Беластоцкім ваяводстве існуюць зараз 104 рознага роду школы, якія рыхтуюць спецыялістаў для сельскай гаспадаркі. У 1970 годзе вучылася ў гэтых школах каля 5 тысяч вучняў. Апрача гэтага, у калектывах сельскагаспадарчай падрыхтоўкі папаўняла свае веды 13,5 тысяч маладых сялян. Дык разам каля 18—19 тысяч. А прадбачваецца, што ў 1975 годзе трэба будзе на Беласточчыне аж 44 тысячы чалавек, падрыхтаваных да працы «на гектарах». Бо гаспадар — *сёння значыць адказная і вельмі складаная прафесія, для якой неабходныя веды і з хіміі, электратэхнікі, механікі, батанікі, заалогіі і гэтак далей. Дык неабходна гаспадару вучыцца.*

М. НУРЭЦКІ

Гурткі зацікаўленняў

Гурткі зацікаўленняў рознымі прадметамі з'яўляюцца адной з вельмі важных форм пашырэння і паглыблення ведаў школьнай моладзі. Яны спрыяюць развіццю замілаванняў вучняў у выбранай галіне ведаў або ствараюць дадатковыя, апрача прадбачаных школьнай праграмай, магчымасці ўдасканальвання іх мастацкіх здольнасцей. На занятках у гуртках зацікаўленняў вучні, пераважна I—III класаў ліцэяў, рыхтуюцца да факультатыўных заняткаў, якія выступаюць у апошнім, IV класе. А калі дадаць, што заняткі ў гуртках выходзяць далёка па-за школьную праграму і кранаюць праблемы, якія вывучаюцца ў вышэйшых навучальных установах, стане зразумелым, на колькі важным элементам у школьным працэсе навучання з'яўляюцца гурткі зацікаўленняў, асабліва ў падрыхтоўцы моладзі да паступлення ў вышэйшыя школы.

На заняткі ў гуртках зацікаўленняў моладзь запісваецца дабраволна. Заняткі ў іх адбываюцца па 2—3 гадзіны ў тыдзень пасля абеда або вечарам.

Педагагічныя саветы агульнаадукацыйных ліцэяў, у якіх выступае навучанне беларускай мовы, у Бельску Падляшскім, Гайнаўцы і Міхалове высока цэняць ролю гурткоў зацікаўленняў у павышэнні вынікаў навучання ў сваіх школах і адводзяць ім многа ўвагі ў штодзённай працы. У гэтых трох ліцэях ужо ў верасні пачалі працаваць гурткі зацікаўлення матэматычны, польскай мовай, у Бельску і Міхалове — фізікай, у Бельску і Гайнаўцы — біялогіяй, у Міхалове — хіміяй, у Бельску і Гайнаўцы — беларускай мовай (шкада, што такога гуртка няма ў ліцэі ў Міхалове), у Бельску і Гайнаўцы — турыстычнай і краязнаўствам, ва ўсіх трох ліцэях — пластыкай і жывапісам. У Бельску дзейнічае духавы аркестр, а ў Міхалове — вакальна-музычны калектыў.

І кіраўнікам гурткоў, і моладзі жадаем добрых вынікаў. (мг)

Пачатак на стар. 1

ДЛЯ ДАБРА ДРУЖБЫ І АДЗІНСТВА

і вялікіх гарадах нашай краіны. Невялікі яго штат працаўнікоў не змог бы ўласнымі сіламі праводзіць такой абшырнай і шматграннай дзейнасці, калі б у яе не ўключаліся грамадзяне СССР, якія прыязджаюць у Польшчу ў службовыя камандзіроўкі, навуковыя сесіі, гастролі і г.д. Дзейсную дапамогу ў працы ДСК нясе Таварыства польска-савецкай дружбы, грамадскія арганізацыі, польскія грамадзяне. А дзейнасць гэтая сапраўды вялізная.

Возьмем хаця б 1969 год. На працягу яго ДСК правёў самастойна або з польскімі арганізацыямі 1067 мерапрыемстваў, у тым ліку 193 лекцыі і даклады, 38 канферэнцый, семінараў і сесій, 150 вечарын. Фільматэка ДСК выдала 1720 савецкіх фільмаў, якія прагледзела каля мільёна чалавек. Была арганізавана выстаўка акварэляў мастака Г. Чэрбы «Па ленінскіх мясцах Польшчы», якая экспанавалася ў некалькіх гарадах Польшчы, у тым ліку і ў Беластоку. Выстаўку наведала звыш 4,5 тысяч чалавек.

У гэтым, 1971 годзе ДСК сваю працу нацэліў перад усім на папулярызацыю ў польскім грамадстве праблематыкі і рашэнняў XXIV з'езда Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Працаўнікі ДСК і актывісты выступілі з цыклам дакладаў на тэму «СССР на новым этапе развіцця». Разам з Таварыствам польска-савецкай дружбы быў праведзены спецыяльны семінар для лектараў ТПСД, у якім прыняло ўдзел каля 200 лектараў з усіх ваяводстваў Польшчы. Такія ж семінары былі праведзены і ў ваяводскіх праўленнях ТПСД. Апрача гэтага, за 8 месяцаў г.г. фільматэка ДСК выдала 930 савецкіх фільмаў, якія на 4753 сеансах прагледзела каля 622 тысяч чалавек, а ў кіназале ДСК на 273 сеансах прысутнічала каля 60 тысяч гледачоў. Для настаўнікаў рускай мовы ў Польшчы працаўнікі ДСК у розных гарадах прачыталі звыш 20 дакладаў на тэму «Шматнацыянальная савецкая літаратура на сучасным этапе».

ДСК ужо арганізаваў шматлікія сустрэчы з выдатнымі грамадскімі, творчымі і навуковымі дзеячамі СССР. Тут сустракаліся з польскай грамадскасцю і слаўная савецкая касманаўтка Валянціна Церашкова, і папулярны ў Польшчы савецкі спявак Муслім Магамаеў.

Значнае месца ў працы ДСК займае папулярызацыя дасягненняў гаспадаркі, навукі і культуры Беларускай ССР. Дэманструюцца тут карціны, выпушчаныя «Беларусьфільмам», экспануюцца выстаўкі беларускага народнага мастацтва і фотавыстаўкі з жыцця сучаснай Беларусі, выступаюць беларускія вучоныя і пісьменнікі, а ў бібліятэцы ДСК сярод 70-тысячнага яе кнігазбору віднае месца займае беларуская кніга.

Вельмі плённа развіваецца супрацоўніцтва Галоўнага праўлення БГКТ і Варшаўскага аддзела БГКТ з Домам савецкай культуры. У яго залах варшаўскі аддзел БГКТ праводзіць свае сустрэчы і вечарыны, атрымоўвае дапамогу лектараў і пазычае фотавыстаўкі. Галоўнае праўленне БГКТ два разы ў месяцы атрымоўвае з фільматэкі ДСК савецкія фільмы, якія потым дэманструе ў Беластоку і ў мястэчках, школах і вёсках Беласточчыны. Таварышы з ДСК дапамагаюць нашаму Таварыству ў атрыманні выставак і фотавыставак з жыцця БССР, перадаюць школьным і публічным бібліятэкам літаратуру на беларускай мове, дапамагаюць у арганізацыі сустрэч з прадстаўнікамі беларускай савецкай культуры і літаратуры.

Прыгожай і шляхетнай справе ўмацавання дружбы паміж польскім і савецкімі народамі служыць Дом савецкай культуры ў Варшаве.

Мікалай Гайдук

У тэатральнай зале Дома савецкай культуры ў часе канцэрту савецкага кампазітара Табачнікава.

Фота: М. Петшакоўскі

БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА — АЛЯКСАНДР БАРШЧЭЎСКІ

Перыяд Вялікага княства Літоўскага

ПАЛЕМІСТЫ І ПРАПАВЕДНІКІ — ЧАСТКА VI

Іпацій Пацей — (1541—1613). Быў адным з выдатнейшых прадстаўнікоў рэфарматарскай плыні ў праваслаўнай царкве. Сапраўднае яго прозвішча — Адам Львовіч. Паходзіў са шляхецкага асяроддзя з Брэстчыны. Бацька Пацея займаў высокія пасады ў адміністрацыі Вялікага княства Літоўскага. Пацей належаў да той рэдкай групы беларускіх дзяцей, якім удалося ўладкавацца пры польскім каралеўскім двары. Пры гэтым двары Пацей быў пажам. Лёс назаўсёды звязаў жыццё Пацея з высокапастаўленымі тагачаснага свету. Пакінуўшы Кракаў, Пацей быў накіраваны на двор князя Радзівіла. Радзівіл, як вядома, быў прыхільнікам пратэстанцкіх ідэй. Зразумела, што ўся сістэма адукацыі вялася ў рэфарматарскім напрамку. Ці мог малады розум юнака Пацея застацца па-за ўплывам рэфарматарскіх ідэй? Не мог. Пацей быў праваслаўны, але кірунак выхавання на каралеўскім двары і на двары Радзівіла не мог не падкапаць яго перакананняў і ідэй. Мабыць, ужо тады пачаўся крызіс яго праваслаўнага веравызнання. З двара Радзівіла Пацей зноў трапіў у Кракаў, у акадэмію. Закончыўшы яе паспяхова выконваў сур'ёзныя функцыі пры каралеўскім двары. У пазнейшым часе пацягнула яго родная Брэстчына. Займаў там розныя пасады. Быў між іншым каштэлянам. Добра адукаваны, з дасканалым веданнем кананічнага права, свабодна паслугоўваўся многімі мовамі, быў чалавекам шырокіх поглядаў, вольным ад вузка партыйных і рэлігійных поглядаў. Дайшоў да годнасці сенатара ў сейме Рэчы Паспалітай.

Працуючы на Брэстчыне, Пацей пераняўся лёсам праваслаўнага насельніцтва. Дайшоў ён да вываду, што ўсе рэфарматарскія напрамкі прыносяць шкоду «старажытнай, праваслаўнай» рэлігіі. У такой сітуацыі парваў ён з кальвінізмам, якім захапляўся, прабываючы на двары Радзівіла, і вярнуўся на ўзлонне праваслаўя. Звязаўся з брэсцкім праваслаўным брацтвам, прымаў актыўны ўдзел у арганізацыі жыцця праваслаўнай царквы. Дайшло да таго, што ён зрокся функцыі каштэляна і прыняў манашы стан. Якраз з гэтым момантам звязана яго новае прозвішча — Іпацій Пацей. Выключныя здольнасці хутка звярнулі на яго ўвагу праваслаўных дзеячоў.

Кар'ера Пацея была хуткаю: у параўнаўча кароткім часе быў ён пакліканы на пасаду епіскапа Уладзіміра-брэсцкай кафедры. Падобна, у гэтай намінацыі вялікую ролю адыграў выдатны абаронца праваслаўя князь Астрожскі. Мабыць, ніколі не зрабіў бы гэтага, калі б ведаў, у якім напрамку павядзе Пацей праваслаўную царкву. Іпацій Пацей стаў галоўным дзеячом уніі. Давёў ён да падпарадкавання праваслаўнай царквы рымскаму папе.

Ці ўжо ў час пераходу ў манаства думаў аб здрадзе праваслаўю? Цяжка сказаць. Няма аднак сумнення, што ніколі не вылечыўся да канца з крытыцызму ў адносінах да праваслаўя. Бачыў усю скаснеласць праваслаўя, слабую адукаванасць духавенства, адарванасць царквы ад моўнай народнай стыхіі. Пераканаўся, што ўсёй рэлігійнай сістэме патрэбна рэформа. Выбраў унію — рэформу, якая не дала нічога ні царкве, ні праваслаўнаму насельніцтву. Ці, прапагуючы унію, Пацей кіраваўся эгаістычнымі інтарэсамі? Асабіста, не веру гэтаму. Мабыць, шчыра верыў, што саюз праваслаўя з рымскім папам прынясе карысць праваслаўным. І таму цяжка згадзіцца з Коршунавым, які піша: «Іпацій Пацей, як і многія іншыя прадстаўнікі яго класу, ва ўгоду сваім карыслівым інтарэсам здрадзіў праваслаўю. Цвёрда дамовіўшыся з каралём адносна царкоўнай уніі, ён, разам з Тарлецкім, накіраваўся ў Рым і там тайна ад сваёй духоўнай паствы прысягнуў самому Папу Кліменцію VIII на вечны саюз з каталіцкім касцёлам» (Гісторыя беларускай дакастрычніцкай літаратуры, Мінск, 1968 г. т. I, с. 283).

Вельмі часта дзейнасць чалавека мае адваротны вынік ад першапачатковага намеру. Так, мабыць, было і з Пацеем. Хацеў добра — выйшла дрэнна. Прагнуў зрабіць унію нацыянальнай рэлігіяй беларусаў і украінцаў — сталася іначай. Унія была выкарыстана для паланізацыі беларусаў і украінцаў. Зрэшты, не хочам сказаць, што Пацею было чужым усякае імкненне да эгаістычнай улады. Варта тут адклікацца да польскай навуковай крыніцы:

„Zygmunt III... na prośby Pocieja, stanął na tym stanowisku, że jedyną legalną stroną kościoła greckiego jest kościół unicki, reprezentowany przez metropolitę Pocieja, i jemu przysługuje jurysdykcja nad wszystkimi wyznawcami religii wschodniej. Prócz zdobycia władzy nad całą hierarchią prawosławną, Pociej dążył do ograniczenia wileńskiego bractwa prawosławnego św. Ducha, które w swoich listach pogardliwie nazywał „Nalewajkowską ordą". (Kazimierz Chodyński, Kościół prawosławny a Rzeczpospolita Polska, Warszawa 1934 r. s. 383).

Нас перш за ўсё цікавіць літаратурны

Людзі добрай работы

Карпюк Мікалай

Мікалай Карпюк, сын Арсенія, з'яўляецца адным з найлепшых гаспадароў у Страшаве, Беластоцкага павета. Супольна з бацькам ён вядзе ён 20-гектаровую гаспадарку. Зараз мінае ўжо тры гады, як Мікалай Карпюк у палявых працах карыстаецца ўласным трактарам «Урсус Ц—25». Апрача трактара мае ён уласны сеўнік, бульбакапалку, культыватар, электрадалку і іншыя сельскагаспадарчыя машыны. У будучыні Мікалай Карпюк намераны купіць самаход «Жук», абмалотачны агрэгат і снапавязалку. Дагэтуль селянін пабудаваў новую хату, клуню, хлеў і свіран, а ў будучыні намераны пабудаваць новую абору. Мікалай Карпюк збірае высокія ўраджаі збожжавых культур, бульбы, а таксама мае добрыя вынікі ў жывёлагадоўлі. Штогод пад збожжавыя культуры і бульбу прызначае ён больш 5 гектараў зямельных угоддзяў. У гэтым годзе такія збожжавыя культуры, як ячмень «Флемінг» і авёс «Вайза» далі ўраджай у 30—35 цэнтнераў з 1 гектара зямельных угоддзяў, а бульба — больш 200 цэнтнераў з 1 га.

Зараз Мікалай Карпюк гадуе 14 штук быдла, 3 свінаматкі і 26 парасят. Улетку штодзень прадае ён дзяржаве 80—85 літраў малака. Апрача таго, штогод прадае дзяржаве 2000 кілаграмаў свініны і 3000 кілаграмаў ялавічыны.

Люба зайсці ў хату Мікалая Карпюка. Дом абсталяваны па-сучаснаму: ёсць тут лазенка з ваннай,цёплая вада ў кране, тэлевізар і г.д.

Пацвердзіліся словы жыхароў Страшава, якія падказалі мне, што сярод іх найлепшым гаспадаром з'яўляецца імення Мікалай Карпюк, сын Арсенія. Мікалай Карпюк — гэта сапраўды прыкладны гаспадар, які жыве і гаспадарыць па-сучаснаму.

Тэкст і фота: Я. Цялушэцкі

РАЗМОВА З КІРАЎНІКОМ ЭСТРАДНАЙ ГРУПЫ «ЛЯВОНІХА» ЯНКАМ КРУПАМ

— *Колькі год эстрадзе?*

— Адзінаццаць ужо, якраз будзе гадавіна 12 лістапада.

— *Як вы ацэньваеце «Лявоніху»?*

— Эстрада выконвае вялікую ролю. Ніякі інструктар не здолеў бы зрабіць таго, што робіць «Лявоніха». Яна ж даязджае амаль у кожную вёску. А як куды даедзем, дык людзі там напўна даведаюцца пра існаванне Беларускага таварыства і яго дзейнасць.

— *Усё яшчэ шукае «Лявоніха» свайго лепшага месца і свайго ўласнага вобліку?*

— Так, пошукі працягваюцца. Бывала, што не ўмелі мы акрэсліць характару нашай эстрады, не ўмелі адказаць на пытанне, што гэта мае быць. Вопыту не было, але не было таксама інструментаў, убораў, машыны для выезду ў вёскі.

— *Але выраслі, узмужнелі вы і, як бы сказаць, крыху адышлі ад народнасці.*

— Мо і так.

— *А народнасць не павінна пакідаць вас.*

— Мы так і не ставім справы. Нашы людзі наогул толькі ў народнай форме і бачаць сэнс свайго існавання. Толькі стараемся ісці з новымі плынямі ў музычным майстэрстве.

— *Якія вашыя песні падабаюцца найбольш?*

— Перш за ўсё народныя: «У месяцы верасні», «Бабка Еўка» (мы яе ад Гарадка пазычылі) і навейшыя, як «Ручнікі», «Мяцеліца».

— *А думалі вы калі пра чыста народную праграму «Лявоніхі», нешта накшталт пастаноўкі, з выкарыстаннем абрадаў і абрадавых песень?*

— Такога матэрыялу ёсць многа. Толькі апрацаваць яго і ўвесці ў праграму цяжка. Я думаў пра гэта, але нас на такое мерапрыемства замала. Засвойвалі мы элементы фальклору — песню «Павеяў буйны вецярок» з Бельшчыны, жартоўныя прыпеўкі з Орлі. Выйшла добра.

— *Я адчуваю, што члены эстрады ахвотней выступаюць як салісты.*

— Было так. Але цяпер стараемся, каб увесь калектыў аднгачасова прымаў удзел у паасобных нумарах. Спалучаем тут элементы танца з песняй. Так, каб праграма ішла без перапынку.

— *Уводзіце часта сатырычна-гумарыстычныя маналогі або дыялогі?*

— Яны вельмі добра прымаюцца ўсімі асяроддзямі. Яны актуальныя — на тэмы будаўніцтва, гандлю, сельскай гаспадаркі, механізацыі, звычаяў. Спрабаваў я ўвесці ў праграму і верш як элемент эстрады. Даў яго на фоне музыкі. Гэта прыняліся вельмі добра і будзем прадаўжаць такую форму.

— *Колькі часу выступаеце з адной праграмай?*

— Год. Гэта каб даехаць з ёю усюды.

— *Бывае, значыць, і так, што ў некаторых мясцовасцях выступаеце з кожнай новай праграмай.*

— Гэтак бывае на ўсіх больших мясцовасцях.

— *Людзі ў эстрадзе часта змяняюцца. А хто з ветэранаў?*

— Толькі я.

— *Вашы пажаданні і ўвагі?*

— Заўсёды найважнейшае для нас — узровень эстрады. Трэба ўсім атрымаць дзяржаўную кваліфікацыю, каб усе нашы артысты прайшлі верыфікацыю, гэта нам дасць шырокія правы выступаць усюды і папулярызаваць усюды песню. У мяне, урэшце, прыватнае жаданне: атрымаць кватэру. Маю поўны ўклад у спудзельні.

Размаўляла Вера Лейчук

Ліцэісты аб «НІВЕ»

Непрыкметна прайшло лета. Зараз ідзе другі месяц з таго часу, як моладзь распачала навуку ў школе. А вядома, што кожны новы навучальны год прыносіць з сабой многа радасных хваляванняў, успамінаў, а перш за ўсё новыя заняткі, новыя справы і турботы. Галовы туманяць яшчэ ўражанні з канікулаў, а тут трэба пастаянна рыхтавацца да ўрокаў, сур'ёзна брацца за навуку. Прыемна нам тады адзначыць, што і ў такі час не забываюць аб «Ніве» нашыя пастаянныя чытачы — вучні Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы. Пастараюся тады коратка перадаць тое, што яны сказалі ў адрас «Нівы».

Вольга Валтрамюк (клас III б): — У нашым ліцэі «Ніву» выпісвае кожны вучань, а ў маёй сям'і так сталася, што мой малодшы брат Толік дадаткова выпісвае «Ніву» толькі для сябе. Я не толькі дакладна чытаю ўсё, аб чым «Ніва» піша, але і захоўваю яе шматлікія экземпляры. Мне падабаюцца ўсе матэрыялы, якія ў ёй друкуюцца. Найбольш і найахвотней чытаю матэрыялы з Гайнаўскага павета. Пры вывучэнні беларускай літаратуры карыстаю перш за ўсё з матэрыялаў, якія-замяшчае др Аляксандр Баршчэўскі ў рубрыцы «Беларуская літаратура». У вольны час адгадваю галаваломкі, якія знаходжу на восьмай старонцы. Люблю матэматыку, і можа таму не прамінаю ніводнай матэматычнай загадкі. Цікавяць мяне матэрыялы, якія знаходжу на другой старонцы — усе падзеі, весткі і факты са свету, БССР, Польшчы і ваяводства. Абяцаю, што пастараюся пісаць у «Ніву» аб цікавейшых падзеях у школе.

Надзя Трашчотка (клас II б): — Ахвотна чытаю ў «Ніве» ўспаміны былых партызан і іншых удзельнікаў апошняй сусветнай вайны, а таксама апавесці і нарысы. Добра, што ў «Ніве» можна сустрэць многа артыкулаў аб сучасных нам цікавых людзях, што яна багата ў здымкі і што друкуе новыя песні.

Юрка Харкевіч (IV б): — Мы часта на ўроках беларускай мовы робім агляд артыкулаў у «Ніве». Мяне цікавяць у «Ніве» артыкулы аб спорце, аб жыцці моладзі і яе справах. Я б хацеў, каб «Ніва» больш пісала аб добрых сялянах, рабочых і цікавейшых прамысловых прадпрыемствах. Пастараюся ў вольны час пісаць у «Ніву». (яц)

ШКОЛЬНЫЯ ПАМЯШКАННІ НА ГАЙНАЎШЧЫНЕ

Многа гаворыцца ў інспектаратах асветы аб тым, што будзе праведзена вялікая карэкта інвестыцыйных планаў будовы школьных будынкаў на Беласточчыне. Неабходна ў першую чаргу звярнуць увагу на Гайнаўшчыну. Вось як выглядае там стан школьных пакояў. У 1970—71 навучальным годзе было 425 класных пакояў, з гэтага 357 уласных і 68 нанятых. З уласных школьных пакояў каля 200 зусім не дастасаваных да сучасных патрэб школы. Знаходзяцца яны ў старых, цесных драўляных сялянскіх будынках. (мх)

9 кастрычніка ў Сямяцічах адбылося ваяводскае адкрыццё новага культурнага года (1971/72). Затым працаўнікі культуры з усіх паветаў Беласточчыны выехалі ў паасобныя вёскі і асады Сямяціцкага павета, каб пабачыць іх дасягненні ў паасобных дзялянках культурнай дзейнасці. У Вілінава паехалі найвышэйшыя прадстаўнікі ўлады, якія былі на ўрачыстасці ў Сямяцічах. Гэтая вёска такой вялікай пашаны заслужыла ахвярнай грамадскай працай пры будове дома культуры. Жыхары Вілінава ўлажылі ў яго будову па шмат дзён нялёгкай фізічнай працы, якая значна перакрочыла 360 тысяч злотых.

Будова патрабавала вялікай самаахвярнасці і адданасці гэтай справе. Неабходна было арганізатарам праяўляць і далікатнасць, і настойлівасць, тактоўны падыход да людзей і ўмеласць заахвоціць, каб давесці да канца пачатую справу. Во такія будынкі, такія дамы культуры пакуль што рэдка сустракаюцца на вёсках не толькі Беласточчыны. А каб не было ў Вілінаве арганізатараў-фанатыкаў, каб не было тых людзей, якія падтрымалі такую ініцыятыву, невядома за колькі дзесяткаў год гэтая вёска мела б дом культуры з велізарнай сцэнай (як на вясковыя ўмовы) і вялікай глядзельнай залай, з залай на ГС-аўскі клуб і залай на тэлевізар і сходы, а таксама з фае і пакоем за сцэнай. Пакой гэты можна выкарыстоўваць да іншых мерапрыемстваў.

І ўжо пара сказаць аб тым, хто быў галоўным ініцыятарам грамадскай працы: мясцовы кіраўнік школы, старшыня сямяціцкага аддзела беларускага таварыства Анатоль Мартыновіч. Ён жа на сямяціцкай урачыстасці атрымаў узнагароду кіраўніка аддзела культуры ВРН. Але ён нічога сам не зрабіў бы, каб не меў падтрымкі вілінаўцаў, каб не знайшліся людзі, якія да глыбіні сэрца захапіліся гэтай справай.

Людзям — будаўнікам дома культуры ў Вілінаве мы прысвецім асобную публікацыю. А ніжэй толькі некалькі слоў.

Калі Анатоль Мартыновіч выступіў з ініцыятывай будовы дома культуры на сходзе партыйнай арганізацыі, а затым на сходзе гуртка БГКТ, у склад якога ўваходзяць члены ўсіх вясковых арганізацый, думка гэта знайшла шмат прыхільнікаў. Вырашана было будаваць у вёсцы дом культуры. Рабіць выкопкі пад фундамент у адну з нядзель выйшла да працы 200 чалавек, старыя і малыя. За гэты адзін дзень былі зроблены выкопкі. За 16 км у Нурэц ездзілі па 40—50 фурманак, каб прывезці ў Вілінава будаўнічыя матэрыялы. Патрабавалася 200 фурманак, каб прывезці пустакі, 240 фурманак, каб прывезці цэмент, 250 фурманак, каб навазіць жвіру, 100 фурманак, каб навазіць пяску і г.д. А ўжо ў час будовы сталася звычайкам ў людзей, што яны прыходзілі і памагалі, колькі маглі. Працуюць яны грамадска і цяпер пры выканчэнні будаўнічых работ. І ўсё будзе канчаткова выканана да гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. У гэты дзень будзе афіцыйнае адкрыццё дома культуры. З вялікай праграмай пад мастацкім кіраўніцтвам Анатоля Мартыновіча выступіць мясцовы аматарскі калектыў.

Тэкст і фота М. Хмялеўскі

аспект уніі, і таму зоймемся зараз дзейнасцю Пацея ў гэтай галіне. У 1593 г. Пацей выдаў у Вільні кнігу «Унія альбо выклад праднейшых артыкулаў ку з'еднючэнню грэкоў з косцелом рымскім належашчых». У кнізе гэтай Пацей выступіў як рашучы абаронца уніі. Апрача гэтай, Іпацій Пацей выдаў вялікую колькасць прац. Вось найважнейшыя з іх: «Одпіс на ліст нейкага клерыка Астрожскага безыменнага», «Адказ Іпація Пацея на ліст Мелеція, патрыярха Александрыйскага», «Антырызіс, альбо апалогія супраць Хрыстафора Філалета», «Размова берасцяніна з братчыкам», «Уваскрэслы Налівайка» і многія іншыя.

Галоўныя ідэі, думкі, прапановы, аргументы творчасці Пацея імкнуліся даказаць, што праваслаўная царква з'яўляецца арганізмам, прасякнутым мяртвеччынай, што па сутнасці мала вялікіх тэалагічных розніц паміж праваслаўем і каталіцызмам, што падпарадкаванне царквы рымскаму папу адродзіць царкву і скіруе яе на шлях, мілы богу.

Няма сумнення, што Іпацій Пацей быў дасканалым публіцыстам, што дасканала апанаваў мастацкі бок творчасці, што валодаў высокай іншасказальнасцю і метафорыкай. Усё гэта запэўнівала яго творчасці шырокую папулярнасць сярод чытачоў. Апрача гэтага Іпацій Пацей праграмна адклікаўся да беларускай мовы. У адваротнасці да многіх дзеячоў праваслаўнай царквы, якія, як, напрыклад, Сматрыцкі, даказвалі, што народная мова не можа быць мовай літаратуры і мовай багаслужбы ў царкве.

Такім чынам, дзякуючы Пацею, беларуская мова расшырыла межы свайго абсягу, уплыву, значэння.

Канчаючы разважанні аб палемістах і прапаведніках, хочацца сказаць, што і ерэтыкі, і пратэстанты, і уніяты былі з'явай заканамернай. Адзіная, самадавольная, застыўшая ў самазахапленні праваслаўная ідэалогія ўсё больш аддалялася ад патрэб, імкненняў і думак народных. У такой сітуацыі мусілі паявіцца апазіцыйныя плыні. Не цікавіць нас праўды ці памылкі паасобных кірункаў. Цікавіць нас літаратурны аспект іх дзейнасці. А тут ёсць поўная яснасць: калі б не ерасі, не рэфармацыя, не унія, не было б такой колькасці твораў на беларускай мове.

З ПАДАРОЖЖА ПА СССР

Калі вяртаешся з замежнага падарожжа, заўсёды ў цябе столькі ўражанняў, што можна было б напісаць аб гэтым тамы. Сёлета наведаў я некалькі мясцовасцей Савецкага Саюза і ўражаннямі хачу падзяліцца з чытачамі.

Масква. Гасцініца «Алтай», у якой давялося мне правесці дзве ночы, належыць да комплексу гасцініц, абслугоўваючых гасцей з розных куткоў Савецкага Саюза, прыехаўшых на Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі СССР (ВДНХ). Наведаў я гэтую выстаўку, а цікаўнасць сваю сканцэнтраваў на цыркараме і павільёне касманаўтыкі. Цыркарама — гэта каляровае кіно. Выглядае яно менш-больш так, нібы гледачы стаяць у велізарнай бочцы, сцены якой з'яўляюцца экранам. Калі дэманструецца фільм, дык гледачу здаецца, што ён знаходзіцца ў цэнтры дзеяння.

Павільён касманаўтыкі — гэта, уласціва кажучы, усе спутнікі або іх макеты, уключна з арбітальнымі станцыямі, лунаходам, адзеннем касманаўтаў, іх партрэтамі. Апісаць уражанні цяжка, гэта трэба ўбачыць. Усёй выстаўкі, зразумела, немагчыма наведаць. На гэта трэба патраціць некалькі тыдняў, але будучы тут, нельга не пастаяць ля фантана «Залатых колас», які акружаюць залатыя скульптуры жанчын у нацыянальных касцюмах усіх саюзных рэспублік.

Гаворачы аб помніках і музеях, нельга прамінуць музея-панарамы Барадзінскай бітвы, якую напісаў А. Рубо. На панараме ўсё так цудоўна паказана і з такой сілай логікі, што здаецца ўсё тут сапраўдным: агонь, дым пораху, нават яго пах, булькатанне праплываючага ручайка і іржанне коней. Зразумела, гэта толькі адчуванні.

У Маскве наведаў я таксама 615-ую школу. Сустрэча з гэтай школай своеасаблівая. Тут, у часы Вялікай Айчыннай вайны засноўвалася дывізія Чырвонай Арміі, якая вызваляла значную частку Беласточчыны, і полк якой за заслугі ў вызваленні горада Беластока быў названы беластоцкім.

З дырэктарам школы ўгаварваюся па тэлефоне. Ведаю, што мае мяне сустрэць Марыя Аляксандраўна Пікіна. Яна намеснік дырэктара. Я абяцаў, што выходзячы з метро, буду трымаць газету. Аднак у мяне з газетай не атрымалася. І ўсё-такі мы сустрэліся.

У 615-ай школе ўжо даўно заснаваўся гурток «Чырвоныя следапыты». Ён вырашыў прайсці шляхам змагання дывізіі. Маладыя следапыты хадзілі дарогамі савецкай зямлі і так дайшлі да Беластока, а потым да канца баявога шляху. У Беластоку навязалі цесныя сувязі з III агульнаадукацыйным ліцэем. Падарожнічаючы, «Чырвоныя следапыты» сабралі вялізны матэрыял па гісторыі змагання савецкіх людзей з фашыстамі. Гэты матэрыял зараз змешчаны ў спецыяльна арганізаваным у школе Музеі баявой славы. Музей гэты займае два пакоі, а ў хуткім часе яго перанясуць у вялікую залу.

615-ая школа з'яўляецца калектыўным членам савецка-польскай дружбы. Кожны год рабяты гэтай школы рыхтуюць падарункі сваім польскім сябрам: выконваюць прыгожыя альбомы з маркамі, лялькі ў нацыянальных касцюмах, а ў мінулым годзе самі ўлажылі вельмі прыгожы мантаж. Усё гэта перадаюць урачыста прадстаўнікам нашага пасольства ў час злёту Усесаюзнай школьнай вікторыны ведаў аб Польшчы.

Іменна з 615-ай школы выводзяцца лаўрэаты з найлепшымі ведамі аб Польшчы, як Жэня Розенберг, зараз студэнтка трэцяга курсу, ці Вера Паршынава і Люда Беціна — вучаніцы школы. У гэтай школе вельмі ўрачыста адзначаюцца ўсе нацыянальныя святы і гадавіны Польшчы.

Маскоўская школа трымае цесную сувязь з ветэранамі сваёй дывізіі. Кожны год з'язджаюцца яны сюды з усіх куткоў краіны, каб тут сустрэцца, накрэсліць планы дзейнасці. Потым ветэраны разыходзяцца па класах, дзе адбываюцца ўрокі мужнасці. Гэтыя ўрокі — гэта размовы, расказы, адказы на пытанні. Да ўрокаў мужнасці моладзь рыхтуецца вельмі ўважліва і даўжэйшы час. Рыхтуючыся, адначасова выконвае падарункі, якія ўручаюцца ветэранам у час урокаў.

Недахоп часу не дазволіў мне пабыць даўжэй у школе, хоць не мог я адмовіцца ад школьнага абеду з дырэктарам школы Верай Аляксандраўнай Разараўкавай, намеснікам дырэктара па выхаваўчай працы Валянцінай Сцяпанаўнай Мукавозавай і ўжо знаёмай нам М. А. Пікінай. Вядома, тут гаварылася пра Польшчу, бо Вера Аляксандраўна была ў нас, у Беластоку.

Аляксей Карпюк
фота аўтара

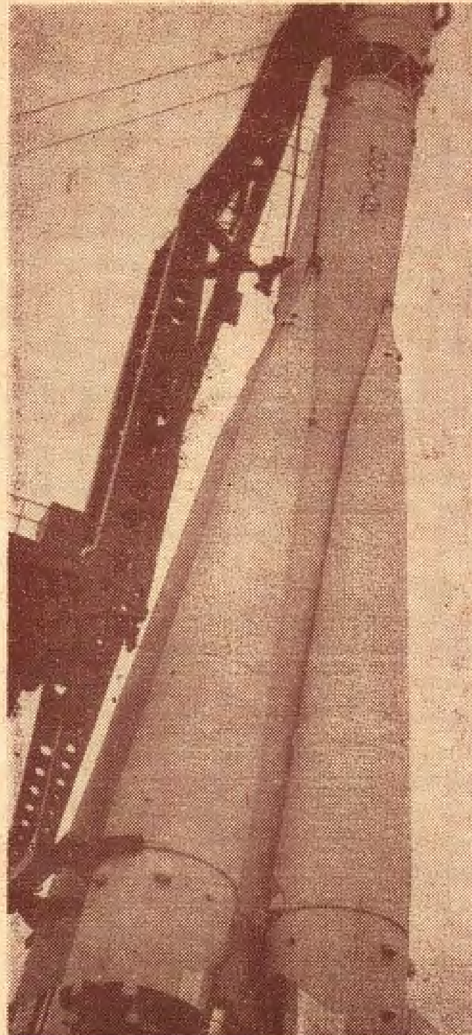

Ракета «Васток», на якой Юрый Гагарын зрабіў першы палёт у космас.

Павільён «Космас».

КУТОК ГАСПАДЫНІ

ШТО РАБІЦЬ, КАБ ДОБРА ЗВАРЫЦЬ

ЗАПЯКАНКІ

Запяканкі — цудоўнае блюда: могуць яны быць у залежнасці ад складнікаў адпаведнымі як на звычайны абед, так і на выквінтную вячэру. Добрыя яны яшчэ і таму, што падрыхтоўваць іх можна з усяго, што ёсць пад рукой: з рыбы, мяса, рысу, сыра, бульбы, памідораў, вяндліны, грыбоў, гародніны, нават з садавіны. Могуць быць запяканкі танныя і больш дарагія, вельмі простыя, або патрабуючыя большай працы. Можна пры гэтым выкарыстаць усе рэшткі, што засталіся ў хаце з абеду. Толькі трэба сачыць, каб розныя складнікі гарманізавалі між сабой.

ВЯСКОВАЯ ЗАПЯКАНКА

1 кг бульбы абабраць, нарэзаць тоненькімі скрылёчкамі, палажыць іх у гарачую пасоленую ваду, варыць 3 мінуты, дакладна абсушыць. Грам 300 (30 дэкаў) жоўтага сыра сцерці на бурачанай тарцы, дробна нарэзаць 3—4 зубкі часнаку. У змазаную тлушчам і пасыпаную молатымі сухарамі каструльку класці пластамі бульбу, паліваючы ерастопленым маслам ці маргарынам і перасыпаючы сырам, часнаком, соллю і перцам.

Апошні пласт бульбы пасыпаць сырам, заліць шклянкай смятаны і ўставіць у гарачую духоўку. Запякаць мінут 20—25, пакуль зверху не атрымаецца залацістая скарыначка. Падаваць гэтую запяканку трэба з якім-небудзь вострым салатам.

АСЕННЯЯ ЗАПЯКАНКА

Паўкілаграма струкоў шырокай фасолі зварыць у пасоленай вадзе, дадаючы крыху цукру. Адцадзіць, парэзаць на ўскосныя кавалачкі, 2 цыбуліны нарэзаць кружочкамі, з 3—4 струкоў чырвонай або зялёнай папрыкі выняць сярэдзіну, а пасля нарэзаць папрыку кружочкамі, як і цыбулю, 2 лыжкі алею ўліць на патэльню, палажыць туды цыбулю і папрыку, тушыць 10 мінут, не смажыць, пасля дадаць да ўсяго гэтага 15 дэкаў нарэзанай каўбасы (без скуркі), а пасля палажыць фасолю і абабраныя са скуркі, нарэзаныя чвэрткамі памідоры. Па смаку заправіць соллю і перцам. Плоскую каструльку выдажыць кавалкамі бочку (грудзінкі), усыпаць шклянку варанага рысу, пасля палажыць гародніну з каўбасой, а пасля другую шклянку варанага рысу, прыкрыць яго кавалачкамі бочку і ўставіць у гарачую духоўку на паўгадзіны.

ІТАЛЬЯНСКАЯ ЗАПЯКАНКА

Паўпачкі макарону зварыць з вялікай колькасцю вады. Адцадзіўшы макарон, паліць халоднай вадой, пасля чаго дакладна адцадзіць яго. 20 дэкаў сырога капчонага бочку нарэзаць і падсмажыць. Памідоры (1/2 кг) абабраць са скуркі, парэзаць кожны на 8 частак. Макарон вымяшаць з бочкам і памідорамі, палажыць у каструльку, пасыпаць сцертым на тарцы жоўтым сырам (20 дэкаў), спырснуць тлушчам ад смажанага бочку і пячы ў гарачай духоўцы 15 мінут.

Гаспадыня

На мосце ўзнялася страшэнная мітусня. Разварочваліся грузавікі. Адыходзілі назад танкі. З правага берагу цягачы валаклі гарматы і зеніткі. Пяхота паспешліва акопвалася на гладкім, як стол, левым беразе. Уся тэхніка збілася ў кучу... А з усходу напіралі новыя адступаючыя калоны, і ўсе яны атрымлівалі загад «асабістага прадстаўніка фюрэра» замацоўвацца на левым беразе.

Крайс зірнуў на гадзіннік — дванаццаць. «Да прыходу нашых танкаў яшчэ дзве гадзіны, — падумаў ён. — Пакуль усё нармальна. Умацаванні на правым беразе безабаронныя. Але мост, мост замініраваны. Узрывальнік, вядома, электрычны. Значыцца, павінны быць правады. Трэба шукаць».

Палкоўнік закурыў цыгару і пайшоў да правага берагу. «Опель-капітан» крануўся за ім.

«Чорт, ад гэтага вахмайстра так проста не адчэпішся!» — са злосцю вылаяўся Крайс.

«Не, галубок, я ад цябе ні на крок! — думаў Сабко. — Ад мяне не ўцячэш!»

Ля сярэдзіны моста Крайс спыніўся і дастаў карту. Робячы выгляд, што ўважліва разглядае кружочкі і стрэлкі, ён з хваляваннем сачыў, як камендант пераправы шаптаўся з групай эсэсаўскіх афіцэраў... Потым яны расшпілілі кабуры і накіраваліся да палкоўніка.

«Няўжо канец?» — мільганула сумная думка. Скасіў вочы на Сабко, — той сунуў руку пад сядзенне.

«Дык ты мне і не паверыў, — з горыччу падумаў Крайс. — Падарвеш усіх і будзеш лічыць, што знішчыў здрадніка».

— Пан палкоўнік, — звярнуўся обер-лейтэнант. — Ці не маглі б вы паказаць пісьмовае пацвярджэнне вашых паўнамоцтваў?

— Вас цікавяць дакументы асабістага прадстаўніка фюрэра? — спакойна запытаў Крайс.

— Так точна.

— Вы хочаце ведаць, ці маю я права дзейнічаць ад імя фюрэра?

— Так точна.

— Што ж, прыйдзецца вашу цікаўнасць задаволіць, — сказаў Крайс і палез ва ўнутраную кішэню.

Сабко замёр. «Калі афіцэры разыдуцца, значыцца Крайс фашыст! — падумаў ён. — Тонка, гад, зрабіў усё! Дзеля таго, каб узяць у кацёл танкавую армію, можна і партызанам паслужыць». Сабко выцягнуў звязку гранат. «Як толькі эсэсаўцы павернуцца кругом — кіну!» — вырашыў ён.

Але Крайс замест дакументаў выхапіў пісталет, не павышаючы голасу, працэдзіў: «Імем фюрэра!» — і прыстрэліў обер-лейтэнанта.

Эсэсаўцы кінуліся да палкоўніка, але той спакойна і наўмысна павольна паклаў пісталет у кабуру. Разлік быў дакладны. Афіцэры былі ў двух кроках ад Крайса і лёгка маглі прачытаць на сярэбранай пласцінцы, прымацаванай да ручкі парабелума, надпіс: «Баявому сябру і таварышу па партыі. Гудэрыян». Эсэсаўцы пачціва выцягнуліся.

— Зашпіліць кабуры! — загадаў палкоўнік. — Выдатна... А зараз разысціся і выконваць загад!

Сабко выцер халодны пот і слаба ўсміхнуўся: «Выбярэмся жывыя, прабачэння буду прасіць, — вырашыў ён, — Герман мужык разумны, зразумее...»

Цяпер немцы канчаткова пераканаліся, што перад імі палкоўнік, які мае самыя высокія паўнамоцтвы. А палкоўніка больш за ўсё цікавілі правады, што вядуць да ўзрыўчаткі. Ён дзелавіта перайшоў на правы бераг і спусціўся да вады. Ля бліжэйшай апоры моста Крайс убачыў чырвоны провад. Ён ухітрыўся непрыкметна выразаць метры два праваду, а канцы замаскіраваў

Гадзіннік паказваў без чвэрці дзве. Крайс падышоў да Сабко. Той моцна пацісн уў яму руку і прашаптаў:

— Малайчына, Герман! Дзякуй!

— Добра, потым... Мост цяпер не падарвуць. Дзе танкі?..

— Можа, звяжамся з нашымі?

— Добра. Разварочвайся.

Калі «опель-капітан» з'язджаў з моста, Крайс паклікаў аднаго афіцэра:

— Пан маёр, пакідаю вас старшым. На правы бераг нікога не прапускаць! Я еду насустрач нашым калонам.

— Слухаю, пан палкоўнік!

«Опель-капітан» юркнуў у лес. Сабко хутка дастаў рацыю і звязаўся з камандаваннем танкавай арміі.

ТРЫБУНА чытачоў

«БЕЛАЯ НЯДЗЕЛЯ»

10 кастрычніка г.г. лекары з Гайнаўкі арганізавалі «белую нядзелю» ў трох вёсках на Гайнаўшчыне: у Старыне, Палічнай і Апацы Вялікай. Такім чынам выконвалі яны свае абавязацельствы ў гонар VI з'езда ПАРП. Выбар тых, а не іншых, вёсак быў невыпадковы: гэтыя вёскі знаходзяцца ў значнай адлегласці ад цэнтраў здароўя. У акцыі «белая нядзеля» ўдзельнічалі наступныя лекары: Крыстына і Анатоль Бадакоўскія, Валя Кобацкая, Галена Башун, Каміля Паўлоўская і Юры Ульянюк, а таксама сем медсясцёр.

(яц)

Фота: Э. Панецкі

Лекар Анатоль Бадакоўскі правярае дзяцей з вёскі Апака Вялікая.

НЕ ТОЛЬКІ ДОБРЫ ПЕДАГОГ

Рышард Масілевіч з'яўляецца не толькі добрым кіраўніком і педагогам у школе ў Грабаўцы (Гайнаўскі павет), але і прапагандыстам газет і часопісаў. У яго школе добра наладжана падпіска друку. Самой толькі «Нівы» 44 экземпляры.

Р. Масілевіч ужо многа год працуе ў Грабаўцы. Заваяваў ён любоў вучняў і пашану насельніцтва.

М. Панфілюк

Бомба для Гітлера

Ужо хутка пачнем друкаваць новую дакументальную аповесць. Аўтар яе — заходнегерманскі журналіст — спрабуе расшыфраваць загадку, што звязана з замахам на жыццё Гітлера ў лістападзе 1939 года.

— Танкі на падыходзе, — сказаў ён Крайсу. — Генерал параіў выклікаць авіяцыю.

— Выдатна! Там можна наладзіць такую мясарубку...

Праз паўгадзіны над пераправай паявіліся «Ілы». Тэхніка і жывая сіла, што сабраліся ля моста, былі выдатнай мішэнню.

І неўзабаве падышлі нашы танкі і без перашкоды праскочылі на правы бераг Дняпра...

Наступленне працягвалася...

А Герман Крайс зноў пайшоў да партызан. Ён стаў начальнікам разведкі аднаго з буйнейшых партызанскіх злучэнняў. Там і застала яго вестка аб прысваенні звання Героя Савецкага Саюза.

Шмат на рахунку гэтага выдатнага разведчыка дзёрзкіх і смелых налётаў. Нездарма яго грудзі ўпрыгожвае не толькі Залатая Зорка Героя, але і мноства іншых ордэнаў і медаляў.

Цяпер праслаўлены разведчык займаецца мірнай, але вельмі карпатлівай справай. Ён начальнік упраўлення аўтамабільнага транспарту адной з абласцей. І часта на дарогах, па якіх насіліся «опелі» обер-лейтэнанта, капітана, групенфюрэра і оберста Крайса, можна ўбачыць блакітную «Волгу» начальніка ўпраўлення Германа Аляксандравіча Крайса.

ТЭЛЕФОН

Вёска Рутка (Гайнаўскі павет) мае ўжо свой тэлефон. Лінія пачынаецца ў Дубічах Царкоўных, за 3 км. Работы пачаліся ў верасні. Манцёры з Гайнаўкі хутка і спраўна спалучылі вёску са светам. Апарат заложаны ў хаце солтыса Мікалая Леанюка. Тэлефон у вёсцы неабходны, і жыхары Руткі задаволены, што ён у іх ужо ёсць.

У грамадзе Дубічы Царкоўныя цяпер ужо, апрача Тапаркоў, усе вёскі маюць свой тэлефон.

М. Дубовіч

ПАРТАЧЫ

Дрэнную славу прыдбаў сёлета ПОМ у Кляшчэлях. Сельгасгурткі ганяць парадкі, якія існуюць у гэтым прадпрыемстве. Трактар, ці іншая машына, калі паступіць сюды на рамонт, доўга «выстойваецца». А як адрамантуюць іх у ПОМ-е, дык на некалькі дзён. Потым зноў здавай у рамонт. А гэта ўсё каштуе: і «пастоі» і «рамонты». Чаму тут цяпер такія партачы? Раней гэтага не было.

М. П.

Кансультацыя ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: Муж выгнаў мяне, і ўся мая маёмасць засталася пры ім. Ці магу я патрабаваць, каб ён вярнуў мне рэчы, якія я прынесла ў пасагу, а таксама тыя, якія мы прыдбалі ў час супольнага жыцця?

АДКАЗ: Можна заўсёды патрабаваць ад мужа аддачы асабістай маёмасці, у тым ліку і пасагу. Адносна маёмасці, якую муж і жонка здабылі ў час супольнага жыцця, — не можна патрабаваць яе падзелу, пакуль трывае, згодна з законам, маёмасная супольнасць.

А маёмасная супольнасць трывае ад шлюбу і да часу, пакуль хоцьбы фармальна, трывала шлюбнае жыццё, г.з. да смерці мужа або жонкі, або да разводу.

З важных прычын суд можа адмяніць маёмасную супольнасць, і тады можна патрабаваць падзелу маёмасці і яе выдачы.

Сардэчныя ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка!

Мне 16 год, а яму 19. Пазнаёміліся мы вясною. Часта сустракаліся ў маі і чэрвені. Апошняя наша сустрэча была ў канцы чэрвеня, калі Сташак закончыў сярэднюю школу і выехаў у іншы горад, дзе пражываюць яго бацькі. Сташак, хоць мае мой адрас, не напісаў да мяне ніводнага пісьма. Я ведаю, што гэта ўсё азначае канец нашага сяброўства. Але я хачу напісаць пра што іншае. Аднойчы Сташак папрасіў у мяне фатаграфію. Я яму падпісала свой здымак. Цяпер я хацела б яго атрымаць назад. Але я не знаю адраса Сташка. Знаёмая я з калегам Сташка, які напэўна ведае, дзе ён цяпер знаходзіцца, але мне не хочацца з такой справай да яго звяртацца.

Прашу цябе, Сэрцайка, парай, што мне рабіць.

Гэлена

Гэлена! Ліст твой сведчыць, што ты ўсё яшчэ не забыла пра Сташка, хоць цвяроза мяркуеш, што прыйшоў канец вашага сяброўства. Гэта сапраўды азначае канец. Бо ж за столькі месяцаў мог што-небудзь напісаць ці даць аб сабе знаць нейкім іншым спосабам. Проста: скончыў школу, выехаў у другі горад і пра ўсё мінулае забыў. Бывае так, часта бывае. Аднак трэба з гэтым, Гэленка, пагадзіцца, трэба мець свой уласны гонар і пагадзіцца. Ты знайшла прычыну, каб напісаць, каб адшукаць Сташка. Хоць тлумачыш сабе, што патрэбны табе здымак, аднак не ў гэтым рэч. Ты і сама сябе хочаш вытлумачыць, усправядлівіць.

Не трэба гэтага рабіць. Напэўна, ужо не трэба шукаць свой здымак. Гэта ж усё не мае ўжо ніякага значэння. Дык навошта ж даваць повады Сташку да непатрэбных домыслаў. Раю табе, хоць цяжка, забыць пра Сташка. Іншага выхаду няма.

Сэрцайка

ПАТРЭБНЫ СТОЛІК

У чыгуначным буфеце ў Гайнаўцы можна купіць абед. Абедаць можна толькі стоячы. На сцяне ёсць замацаваныя паліцы, на якіх можна паставіць міску. Але няма тут ніводнага століка, ніводнага крэсла. Гэтым самым у буфеце не могуць есці ні дзеці, ні маткі з малымі дзяцьмі. Варта, каб у буфеце знайшоўся хоць адзін столік і пару крэсел. Аж дзіўна, што дагэтуль чыгуначныя ўлады аб гэтым не паклапаціліся.

(яц)

НОВЫ БУДЫНАК ГРН

Ужо памяшканні прэзідыумаў грамадскіх рад нарадовых мала дзе знаходзяцца ў цесных сялянскіх хатах. Будуюцца новыя для іх будынкі, з адпаведнымі пакоямі і з залай на пасяджэнні для найвышэйшага мясцовага адміністрацыйнага органа, якім з'яўляецца сесія ГРН.

6 кастрычніка ў новапабудаваны, выгодны будынак пачаў пераносіцца прэзідыум ГРН у Бабіках, што на Сакольшчыне. Пабудаваны гэты будынак гаспадарскім спосабам за суму 300 тыс. зл.

Тэкст і фота М. Хмялеўскі

СХОД ГУРТКА БГКТ

10 кастрычніка г.г. у Плёсках у мясцовым клубе адбыўся сход вясковага гуртка БГКТ. Сход вяла сакратар бельскага аддзела БГКТ Вераніка Леанюк. Тут былі падведзены вынікі дагэтуляшняй дзейнасці гуртка і зроблены першыя крокі ў падрыхтоўцы да святкавання Кастрычніцкай рэвалюцыі. На гэты ўрачысты дзень гурткоўцы запланавалі арганізаваць акадэмію з мастацкай часткай. Вырашана таксама зрабіць сценгазету, прысвечаную гэтай гадавіне. Тут жа былі вызначаны адказныя за паасобныя заданні. Сход быў жывы і цікавы.

Тэкст і фота: Л. Леанюк

Вераніка Леанюк вядзе сход.

НАЙЛЕПШЫЯ

Нядаўна ў Беластоцкім павеце закончыўся конкурс гігіены кароўнікаў і чысціні малака. У конкурсе ўдзельнічала 16 калектываў. Першае месца здабыў калектыў КГВ у Асовічах, які атрымаў грашовую ўзнагароду ў суме 2 тысяч злотых, другое месца — калектыў з Агулаў (1,5 тыс. злотых) і трэцяе месца — з Багданкаў (1 тыс. злотых). Апрача таго, узнагароджаны па 3 асобы з 13 іншых калектываў і чатыры грамадскія заатэхнікі: Францішак Высоцкі, Галіна Бжэзінская, Лешак Вісневскі і Рамуальд Акрушка.

(яц)

ПАБУДАВАЛІ БАСЕЙН

Чытачы ведаюць, як у Плёсках будаваўся другі супрацьпажарны басейн: работы зацягнуліся і мы гэта крытыкавалі. Крытыка памагла. Нашы пажарнікі ўзяліся за работу — і басейн пабудаваны. Атрымаўся ён прыгожы і старанна зроблены. Пры будове яго найбольш працавалі Васіль Барут, Аляксей Харытанюк і Пятро Іванюк.

Тэкст і фота: Л. Леанюк

Новапабудаваны басейн.

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі
„Zosia" (radz.), 9—10. „Testament uczonego" (radz.), 11—12. „Uwaga żółw" (radz.), 13—14.

Нараўка
„Wierność" (radz.), „Chewsburska ballada" (radz.), 10—14.

Нарва
„Ludzie i bestie" (radz.), I i II cz.

Чыжы
„Stopień ryzyka" (radz.), „Szerszeń" (radz.), 10—14.

Дубічы Царкоўныя
„Biały karnawał" (radz.), „Chleb i róże" (radz.), 10—14.

Арэшкава
„Babcia, dziadkowie i ja" (radz.), „Wierność" (radz.), 13—14.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Biały karnawał" (radz.), „Zdradziecki strzał" (radz.), 10—14.

Орля
„Rezydent wywiadu" (radz.), „Trzy topole" (radz.), 10—14.

Райск
„Kamo znany osobiście" (radz.), „Kamo niebezpieczna misja" (radz.), 10—14.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Rezydent wywiadu" (radz.), 9—10. „Towarzysze podróży" (radz.), 11—12. „Czerwony namiot" (radz.), 13—14.

Янаў
„Cierpkie wino" (radz.), 10—14.

Шудзялава
„Czapajew" (radz.), „Aleksander Newski" (radz.), 10—14.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Czerwony namiot" (radz.), 9—10 „Dziewięć dni jednego roku" (radz.), 11—12. „Czas rozłąki" (radz.), 13—14.

Мельнік
„Siedem nianiek" (radz.), 9—10. „Wiryneja" (radz.), 11—12. „Czerwony namiot" (radz.), 13—14.

Мілейчыцы
„Czerwony namiot" (radz.), 9—10 „W martwej pętli" (radz.), 11—12. „Czas rozłąki" (radz.), 13—14.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя
„Ludzie i bestie" (radz.), cz. I, „Lebiediew contra Lebiediew" (radz.), 10—14.

Новы Двор
„Lecą żurawie" (radz.), „Ulica nadmorska" (radz.), 10—14.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 1-2-7-161 NBP Białystok, I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23.

Найбольшую ў сваім жыцці псіхічную траўму пенсіянер Мануіл Хаджыкрасіміраў перажыў напярэдадні Новага года — якраз тады, калі ён ужо святкаваў вялікую перамогу ў барацьбе супроць аўторка, калі ажно ў пяці пісьмах яму афіцыйна паведамілі, што грамадзянскую думку ўважылі і што...

Аднак, пачнем па-парадку. Гісторыя пачалася з сумнага для Мануіла адкрыцця, што ўсе чатыры малочныя магазіны, размешчаныя ў радыусе не больш кіламетра ад яго дома, у аўторак зачынены. Выхадны! І ён, заслужаны пенсіянер, вымушаны ціскацца ў перапоўненых ранішніх трамваях, каб купіць малака ў іншых мікрараёнах горада. Мала таго, што яго старыя косці трашчалі ў трамвайнай даўцы, што пры пасадцы яго адпіхалі назад маладзейшыя, дык жа і сняданне для сямімесячнага ўнука спазнялася на цэлую гадзіну, і нявестка ўздыхала кожны раз з такім выразам твару, які ніяк не стымуляваў сямейнае ўзаемаразуменне.

У барацьбе супраць аўторка

І Мануіл Хаджыкрасіміраў, як гэта часта бывае з пенсіянерамі, узяўся за пяро. Пачаў пісаць скаргі. Ва ўсе адпаведныя інстанцыі. У рэдакцыі газет. У Камітэт па заахвочванню нараджальнасці...

Павёў рашучую барацьбу супроць аўторка.

Мінула два месяцы.

І нарэшце наці пенсіянер атрымаў ужо вядомыя чытачу пяць пранумераваных і парафіраваных пісем, у якіх яму паведамлялася, што выхадны ў малочных магазінах яго раёна будзе зменены.

Мануіл бясконца ўзрадаваўся. У першы ж аўторак ён абышоў усе магазіны і,ззяючы ад шчасця, канстатаваў, што яны ўсе працуюць.

Мануіл святкаваў перамогу. Ён паціраў задаволена рукі і мурлыкаў сабе пад нос невядомую ўжо для маладога пакалення песеньку пра параход «Мажэсцік».

Ночку ён доўга і ўсхвалявана варочаўся ў ложку. Душа яго была перапоўнена!

А назаўтра...

А назаўтра ён абышоў усе чатыры малочныя магазіны і на кожных дзвярах убачыў па два вялікія замкі і па адной нанава напісанай прыгожай таблічцы: «Выхадны дзень — серада!»

Дзмітр Васілеў

— *А гэту спачатку вымыйце!*

ПРЫНЦЫПОВЫ «МУЖЧЫНА»

На трамвайным прыпынку стаіць трынаццацігадовы хлапчук і курыць. Падыходзіць пажылая жанчына і гаворыць:

— А што сказала б твая мама, калі б убачыла, што ты курыш?

Хлапчук не разгубіўся:

— А што сказаў бы ваш муж, калі б убачыў, што вы прыстаеце да незнаёмага мужчыны?

Сёння — савецкі гумар

— *Калі ласка, перадайце на білецік.*

ПРЫКЛАДНЫ МУЖ

— Абдымі мяне, — сказала жонка.

Абняў.

— Пацалуй.

Пацалаваў.

— А мне здалося, што ты мяне не любіш.

— Што ты! Для цябе я гатовы на любыя ахвяры.

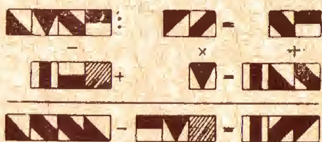

Знайдзіце цыфры, якія скрываюцца пад графічнымі сімваламі. Падставіўшы цыфры, вы атрымаеце па гарызанталі і вертыкалі арыфметычныя дзеянні.

* * *

Адказ на заданне з папярэдняга нумара: 2 і 7.

КУТОЧАК АРХЕОЛАГА

У горадзе Крутагорску археалагічная экспедыцыя прыступіла да раскопак аднаго з сямі курганаў, што акружаюць горад. За вынятkам экскаватара № 03251 трэста «Крутагорскбуд», у кургане нічога не знойдзена.

МОЙ РЭЦЭПТ

Лечаць п'яніцу Міколу,
Кружаць лекары наўкола,
А ў яго няма паправы —
Выгляд сонны, выгляд млявы.
Есць за трох. Часамі здуру
Крыва гляне на мікстуру.
Уздыхне. Хіба ж ён здольны
Піць настой безалкагольны?
Дарагія лекары,
Чорт вас лысы пабяры!
Свой рэцэпт і свой дыягназ
Вы закіньце дзесьці ў багну,
Не пускайце абібока
Без работы ані кроку.
Хлеба лусту. Збан вады
І ні грама больш яды.
Справа пойдзе на папраўку —
Медыцыне ж будзе слава...

Станіслаў Шушкевіч

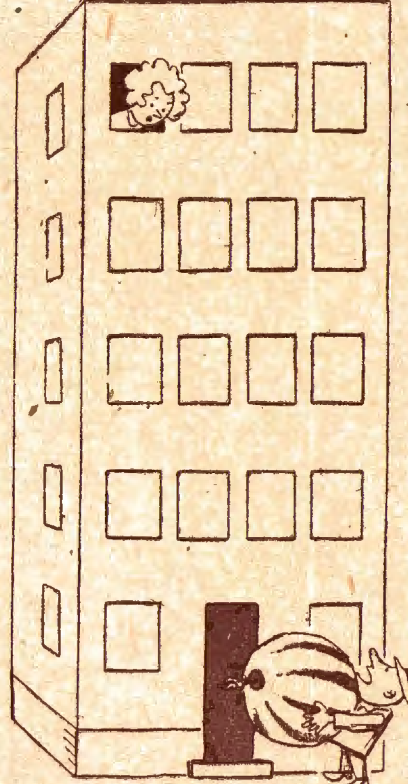

— *Падай нож, я кавун унясу!*

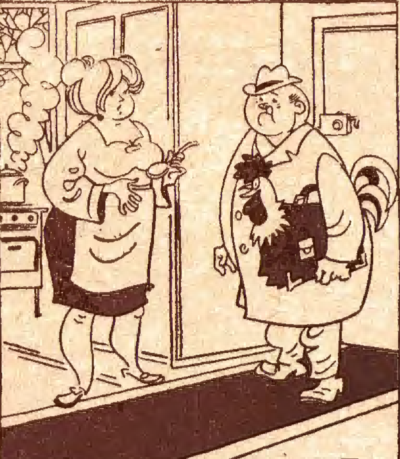

— *Хутчэй бы ты канчаў рэвізаваць птушкаферму! Хочацца парасцінкай паласавацца.*

У СВАІМ РЭПЕРТУАРЫ

Воўк, рысь і барс рашылі напасці на калгасную аўцаферму. Выбраўшы пацямней ночку, яны адправіліся на рыск. І раптам барс заўважыў, што побач з імі ідзе і ліса.

— А лісу ты навошта паклікаў? — запытаў ён ваўка.

— Сляды замятаць! — адказаў воўк.

М. Сямёнаў

У ДОМЕ АДПАЧЫНКУ

— Паветра, сонца і вада — найлепшыя нашы сябры...

— ...І Юры Іванавіч, які вам усё гэта ўладкаваў!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

ЯК ПРАВЁЎ МЯНЕ ЦІМОХ

Словы: А. Русака *Музыка: М. Ларкова*
Апрацоўка: К. Паплаўскага

Як правёў мяне Цімох,
Ох, ох, ох,
Было цёмна на двары,
Ох, ох, ох.
— Ну, Цімошка, дык бывай!
Ай, яй, яй.
А ён кажа: «Пачакай, пачакай».

Хоць часіначку пастой,
Ой, ой, ой.
Пагаворым мы з табой,
Ой, ой, ой...

Я ж казаў не для пацех,
Эх, эх, эх.
Што люблю я не на смех, не на смех.
Сэрца стукнула ў грудзях,
Ах, ах, ах.
Яшчэ пойдзе на людзях,
Ах, ах, ах.
Не цалуй мяне, даль-бог!
Ох, ох, ох!
Адчапіся ты, Цімох,
Ох, о, хо, хо!
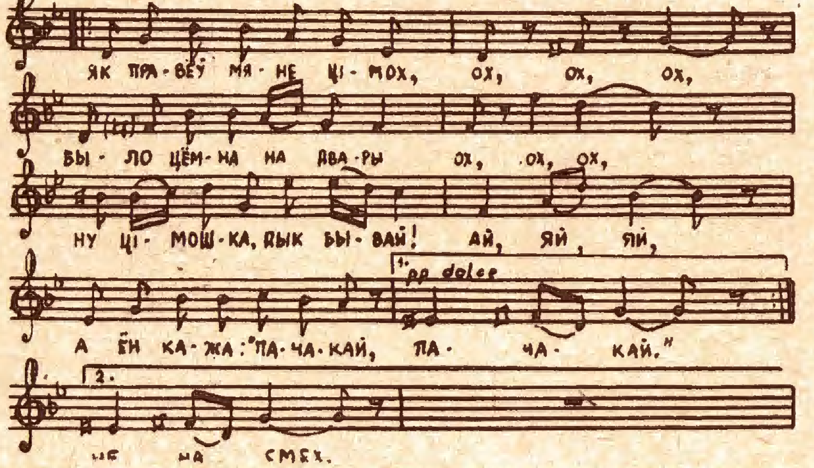
У БЮРО ДАВЕДАК

— Добры дзень, шаноўная. Я прыезджы. Ці не скажаце мне, дзе месціцца славутыя адэскія катакомбы?

— Плаціце дзве капейкі.

— Калі ласка.

— Уваход у катакомбы месціцца ў сяле Нерубайскім.

— А дзе сяло Нерубайскае?

— Дзве капейкі. У Бяляеўскім раёне.

— А як туды даехаць?

— Дзве капейкі. Экскурсійным аўтобусам.

— А дзе ён спыняецца?

— Дзве капейкі. На Прывакзальнай плошчы.

— А дзе тая плошча?

— Дзве капейкі.

— Вы што, здзекваецеся з мяне? Я скардзіцца буду!

— Дзве капейкі.

— Няма ў мяне больш двух капеек. Я толькі адно хачу ў вас спытаць: што варта такая работа?

— Дзве капейкі.

У ГРЭЦКІМ ПОРЦЕ

Адзін грэк убачыў савецкіх маракоў, якія зышлі на бераг, і кажа ім:

— Вельмі хачу з вамі паразмаўляць адкрыта. Гэта ў нас, у краіне свабоды, не забараняецца, і ніхто нас не будзе падслухоўваць, калі мы сядзем у лодку і адплывем на сярэдзіну Эгейскага мора...

ЗДАГАДЛІВЫ ЎНУЧАК

Да бабулькі ў вёску прыехаў з горада ўнучак. Убачыўшы на двары карову, запытаўся:

— Бабулька, а колькі год гэтай карове?

— Два гады, унучак.

— А як ты даведалася?

— Па рагах.

— А, разумею, — у яе два рагі.

НЕ ВІНАВАТЫ

— Калі ты нарэшце, Коля, выправіш сваю двойку па арыфметыцы? — запытаўся бацька ў сына.

— А як я магу выправіць, калі журнал знаходзіцца ў настаўніцы?

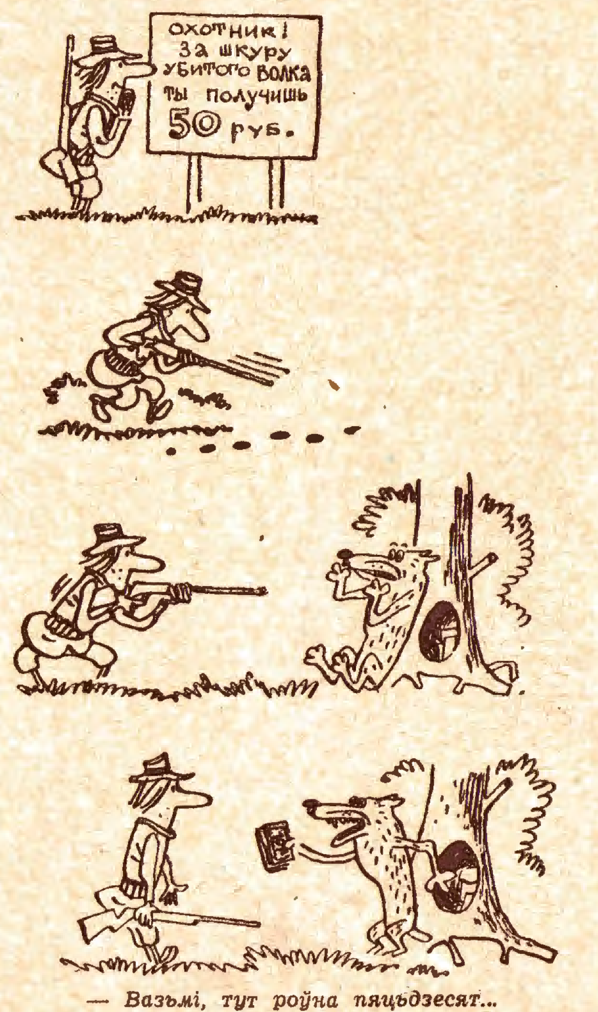

— *Вазьмі, тут роўна пяцьдзесят...*